

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖRAN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AV FRITHIOF HELLBERG
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 2 MAJ 1920.

RED.-SEKRETERARE:
EBBA THEORIN.

*Barbara
Maj 19*

Den tidiga

Frukträden
blomma i
Tyskland.

Georg Hæckel foto.

Mora

våren. :-

Vitsipporna
blomsterströ
Sverige.

K. Holm foto.

*Värdala
från Mora*

Friherrinnan Ellen Cederström som Madame Sans-Gêne ännu en gång.

Dramatiska teatern förbereder till den 10 maj en festföreställning till förmån för Amitié Franco-Suédoises insamling för återuppbyggnaden av Craonne i norra Frankrike. Programmet uppta-

OM DET ÄR något, vi svenskor — kanske också svenskar — fylkas om i enigt, vetgirigt begär, så är det nästans ålder, och när vårt strävande krönts med framgång och vi kunna säga oss: "Tänk, är hon så gammal!" eller: "Är hon inte äldre!" få vi ro i själen att bedöma den insats vederbörande gjort eller ännu har möjlighet att göra. I de flesta fall klubbas individens dådlust ned efter de decennier, vilka anses omfatta "ens krafts dagar", och förmågan avlivs därpå nästan pliktskyldigast.

Detta har man så ofta bevittnat, att det ingått i ens medvetande, som något att räkna med vid intervjuer, teaterföreställningar, konserter etc. Konstnärsgenialiteten får av det allmänna omdömet sin tidsbegränsande ram. En och annan bryter sig emellertid ut ur ramen och ler åt världens klokskap ett sprudlande friskt löje, fullt av ljusa hågkomster, av nuets vivacitet, av framtidstro.

Och folket säger: "Ja, hon är då underbar!" Just detta kan "folk" med skäl säga om konstnärinnan, friherrinnan Ellen Cederström, född Hedlund.

Slå upp Nordisk Familjebok med dess torra data och tänk de konventionella, svensksvenska tankarna... Möt Ellen Cederström vid klaraste vårdager nu när som helst, hör hennes klangfulla unga röst och förneka sedan, att hon är en de glada och goda gudarnas älskling, vilken icke surnat, icke visnat under de tjugutvå år, som ligga emellan hennes sista uppförande av bravurrollen Madame Sans Gêne och den majkväll, då hon ånyo skall tjusa stockholmspubliken som den franska tvätterskan, vilken avancerade till hertiginna. Den festrepresentation, vars förnämsta stödjeplare Madame Sans Gêne är, har ett sällspott stort intresse på grund av flera sammanträffande omständigheter.

Det är gammalt, lagrat äkta konstnärsvin, vars bouquet skall provas. Det torde också bli en mönsterföreställning i det nya Thaliatempet vid Nybroplan förenad med hågkomster från gamla Dramatens glansdagar.

"Det är våren, som kommer med knoppar och bristande is."

För ett tiotal år sedan nämndes aldrig — minst i Malmö — Ellen Cederströms sceni-

ger V. Sardous Madame Sans-Gêne, med friherrinnan Ellen Cederström i sin forna glansroll — en i dubbel mening intresseväckande teaterhändelse, som vi härmed velat beakta.

som så gärna breder ut famnen mot hela världen, erhöi snart en stor, tillgiven bekantskapskrets.

Det vilar sålunda ingen vemodets clair-obscur över Malmövistelsens tjugutvå år. "Lerne nur das Glück ergreifen, denn das Glück ist immer da", heter det, och få torde i verklig mening efterlevat detta ord så helt som överstinnan, friherrinnan C.

Nu vistas hon emellertid i Stockholm som något av en kosmopolit. Våningen i Malmö, en av de mest tilltalande staden äger, skall troligen icke mera få sitt ämabla värdfolk åter. Antagligen flytta överste

Cederströms till huvudstaden i höst. Först dock en utrikes resa och sedan sommarvila med planer och hugskott.

Det är emellertid på sätt och vis en ny edition av konstnärinnan, som denna gång företes för stockholmarna, ett något, de icke vågat tänka sig, en pånyttfödd skapande scenisk kraft som i ett kort moment skall visa, hur föga den långa intervallen förmått över den "naturfriska glädighet och de lyckliga yttre gåvor", Ellen Cederströms biografier påpeka.

De porträtt, som illustrera denna artikel, tillhöra olika perioder av den utmärkta artistens liv.

Det ena — Madame Sans Gêne — togs för tjugutvå år sedan. Det andra — en privatfotografi — förskriver sig från i fjol. Båda intyga originalets sprittande, muntra livfullhet, och båda äro i detta nu synnerligen aktuella. De berätta oss åtskilligt, och framförallt visa de oss, att publikens favorit har det hjärteljusta leende i behåll, vilket icke endast sökte parkettens the upper ten utan även hittade till de skumma raderna till någon liten sömnerska eller annan medsystem, som konstnärinnan kommit i beröring med. Ty, det må sägas, att Ellen Cederström också är de ringas vän. Hon tänker på andras glädje, känner med andras sorg, därför avkyles icke hennes blod, därför kan ännu elden "knyta i dag till i går", och därför skall varm sympati hälsa henne med en välkomstapplåd, innan bifallsstormen hinner samla sig till ridåfallet.

E. KUYLENSTIERNA-WENSTER.

ska triumfer. Tiden hade ej nått den klarandets april, då den vågade sätta en högvälboren titel tillsammans med den tjusande ingénuen, publikgunstlingen, vilken kreerat så många oförgätliga roller.

Societeten nöjde sig med att hylla den charmanta ackquisition sällskapslivet fått. Och man anlidade "friherrinnans" talang vid välgörenhetstillställningar av olika slag. Villig befanns hon visst alltid.

Hemlivet gav ett vackert och harmoniskt innehåll åt skåneåren. Någon bursatt längtan är hennes sinne för friskt att hysa, och hon,

Ej båta tusen hårda ord idag.

Ej båta tusen hårda ord i dag,
och ingen andakt föds av dina tårar.
Se, hjärtats vishet är en bortglömd lag,
som alltid följts av snillen eller dårar.
De våga sina ord på silvervåg
och tiga stilla, när de andra gråta,
de möta dig med öppen hand och hög
och höja blicken trofast och för-
låta...

Hur smått är allt, som intet liv kan ge,
och hård och kall var omilt offrad
gåva,

Hur stort och stolt vart hjärta som
kan le
igenom mörkrets mur, och sorgen
lova.

ADOLF NORDGREN.

Radioaktivt — Hårläkemedlen RA—DI—ON — Vetenskapligt

Grånad botas och förhindras. Pris pr burk 3:50.

CHEM. ANST. IBIS, 11 Stora Nygatan, Stockholm.

Riks tel. 170 76
Allm. tel. 146 29

Obs! Mjällbildning och håravfall upphöra. Nytt hår även på skalliga personer, om hårrötterna ej äro döda. Pris pr flaska 6:—.

MINA LEVNADSMINNEN. Av Helena Nyblom.

(Forts.)

BLAND ANDRA GÄSTER, SOM BESÖKTE *Stokkerup*, var professor Höijen, som då för tiden var Köpenhamns mest ansedda konstkännare. Med honom kommo hans hustru och hans svägerska, fröken Westegaard. Den sistnämnda blev mycket vänligt behandlad av Hages döttrar. Hon var en korpulent, godmodig gammal dam, som alltid talade med sammanbitna tänder, medan hennes små bruna ögon uttryckte den innerligaste välvilja. Om söndagarna brukade en av damerna läsa predikan, och jag erinrar mig ett samtal, som utspann sig mellan fru Ploug och fröken Westegaard efter det att Ville Heise hade slutat uppläsningen. Predikan handlade om, att "man skall bruka denna världen som dem, som icke bruka den", och fru Ploug sade med en suck, att detta var just det svåra.

"Nej!" sade fröken Westegaard med sitt vänligaste leende.

"Jo!" invände fru Ploug bestämt.

"Nej!" sade fröken Westegaard ännu vänligare och skakade på huvudet.

"Jo!" upprepade fru Ploug med eftertryck.

"Nej!" — "Jo!" — "Nej!" — "Jo!"

"Nej!" ropade fröken Westegaard, medan hennes huvud skakade mer och mer överbevisande.

"Jo!" utbrast fru Ploug energiskt. — Och så fortsatte de en stund med samma skarpa bevisföring. — Jag sade naturligtvis ingenting.

På det hela taget blandade sig de helt unga icke i samtalet på *Stokkerup*, där man hade känslan av något rikt, stilla och litet förnämt kyligt. Något intimare familjeliv fick man icke intryck av. Konsul Hage visade sig endast sällan. Han var en vacker man med grått hår, krokig näsa och ett par kisande, kloka ögon. Till sin hustru talade han alltid i den ömmaste ton, men Ville var hans avgjorda favorit, och hon älskade sin far passionerat.

Jag minns en sommardag, konsul Hage kom åkande ut till *Stokkerup* och höll på gården. Ville kom flygande ut genom dörren med fladdrande lockar och kastade sig i hans famn. Hon hade icke sett honom på länge, och hennes hälsning uttryckte hela återseendets glädje. Jag har sällan varit vittne till en varmare välkomsthälsning.

Det blev nog ingen lätt sak för henne att dela sitt hjärta mellan sin far och Heise, som varken förstodo eller höllo av varandra. —

Jag hade, som sagt, ett slags svärmeri för Ville, som var en sju-åtta år äldre än jag, men vår nära vänskap förskriver sig från en senare tid, då vi möttes i Italien.

Villes något äldre syster Hanne sysselsatte sig mera med de helt unga flickorna. Hon var en livlig, älskvärd ung flicka, som kände sig rätt ensam, och vars största intresse var målarkonsten.

Fru Ploug har jag icke känt och vill därför överlämna åt en annan att beskriva henne. Genom Ville Heise har jag dock hört mycket om henne; hur hon alltid var sin man till en aldrig sviktande hjälp och tröst. Hon var nästan alltid sjuk och led i synnerhet av mångårig sömnlöshet, men hur dålig hon än kände sig, visade hon aldrig Ploug annat än ett glatt och frimodigt ansikte och deltog med liv och själ i alla hans tankar och allt hans arbete. Liksom Ploug och hela Hages familj var hon passionerad tyskhatare och ivrig skandinav. Hennes klara intelligens och

stora entusiasm för allt vad hon älskade och ansåg rätt, har utan tvivel varit den inspirerande kraft, som har påverkat och hållit Ploug uppe under hela hans verksamhet.

Få kvinnor ha som hustru och mor varit så beundrade och älskade som hon.

Längre fram blir det anledning att tala mera om Heise och hans hustru. Nu ville jag blott beskriva *Stokkerup* som ett av de sommarställen jag besökte som ung flicka.

*

Bland de besök jag gjorde i Köpenhamns närhet, vill jag också nämna Amager, där jag åtminstone en gång om året var ute hos skollärare Wöldike. Han hade två ogifta, äldre systrar. Den ena, Sophie, hade säkert sett mycket bra ut. Hon var mörk, med bruna ögon och hade en mild, lugn stämma. Mor har berättat mig, att hon som ung hade förlorat sin fästman, som hon älskade högt, och att hon sedan aldrig hade haft lust att gifta sig. Detta omgav henne i min föreställning med ett poetiskt skimmer. Jag tyckte egentligen, att man aldrig borde skämta eller visa sig glad i hennes närhet, ty ständigt måste man ju tänka: "Hon sörjer över sin älskades död." Men hon själv besvarade aldrig någon med sin sorg, utan deltog med vänlighet och intresse i allt, som försiggick omkring henne.

Hennes något äldre syster Sabine var en av min mors närmaste väninnor. Hon besökte oss nästan var vecka och stickade då alltid på fina, vita bomullsstrumpor, som då för tiden användes av alla damer. Hennes stickning var mönstergill, och jag beundrade den mycket. Hon var liten till växten och sned, hade en ovanligt lång haka och långa, smala händer. Håret bar hon i hänglockar runt kinderna, uppsatt med sidkammar. Liksom sina syskon var hon ovanligt intelligent. Hennes märkvärdigaste minne var, att hon en vinter hade besökt en fransk väninna, som var gift i Paris med en rik bankir. Där hade hon deltagit i ett rikt franskt hems hela societetslivet, och hon berättade, hur det burit henne emot att klä sig dekolletterad, med korta ärmor och blommor i håret, vilken toalett hennes väninna önskade, att hon skulle uppträda i, för att följa henne till operan, där familjen hade loge. (Man kunde alls icke föreställa sig Sabine Wöldike i stor toalett).

I Paris hade hon med iver studerat franska, i vilket hon nu undervisade i åtskilliga skolor och hos privata familjer. Vi glädde oss alltid åt Sabines besök. Hon hade så mycket att berätta.

Det var under Napoleon den tredjes mest lysande tid hon hade varit i Paris, och hon kunde icke tillräckligt lovsjunga den unga kejsarinnsans bländande skönhet. Hon hade en gång sett henne helt nära, då hon satt vid kejsarens sida på en upphöjd tron, klädd i grön sammet med diamantdiadem. Hennes hals och armar voro berömda i hela Europa för sin enastående fullkomlighet.

Men det var icke blott om Paris Sabine kunde berätta. Hon hade läst ofantligt mycket och kunde på ett fångslande sätt berätta innehållet av en historia eller en roman. Dessutom hade hon själv så många kloka tankar och träffande anmärkningar. En sak hon sade, har jag aldrig kunnat glömma, och det har varit mig till stor nytta i livet. Hon yttrade, att man aldrig skulle förakta *de små ögonblicken*, dessa "scraps and bits of time", (hon sade det på engelska) då man i alla fall alltid kunde göra någon nytta. Tjugo minuter,

när man väntar på någon, en kvart mellan två olika sysselsättningar, — allt kan användas och blir, i tidens lopp, till rätt så mycken tid, vari man kan få åtskilligt gjort.

Det är underligt, hur vissa yttranden plötsligt kunna göra ett starkt och oförglömligt intryck på en, medan många andra uttalanden, som kanske äro lika goda, gå spårlost förbi. Jag lärde av Sabines yttrande att alltid ha stor aktning för *the scraps and bits of time*.

När Sabine hade slutat sina lektioner, gick hon ut till Amager, där hon bodde hos sin bror. Det var en mycket lång väg, men det fanns varken spårvagnar eller omnibusar, så att det var ingenting annat att göra än att promenera, om man inte tog en vagn, som hon ju inte hade råd till.

En gång fick jag lov att följa med henne hem. Vi begåvo oss på väg, och då Sabine gick mycket långsamt, tog det åtskillig tid. Det var en varm sommardag med hotande åskmoln, och då vi ännu voro ett stycke ifrån Wöldikes hem, bröt ovädret löst med hagel och åska. Vi togo då vår tillflykt till en bondgård, där Sabine kände dem som bodde där, och kommo in i deras storstuga, där middags- eller aftonmaten just stod framdukad. Jag kommer ännu ihåg, hur ofantligt mycket mat, som stod på bordet. Så mycket vetebröd, smör, ost, korv, skinka, färskt kött hade jag aldrig förr sett på en gång, uppstaplat i jätteportioner. Bland annat fanns där en stor skål med kokta katrinplommon. De människorna hade det sannerligen inte dåligt!

Wöldikes bostad minns jag inte. Däremot ser jag tydligt den lilla trädgården för mig, där det växte ett gammalt körsbärsträd, som just då stod fullt av gula spanska körsbär. Då jag kände mig litet beklämd inne i rummen, föreslog man mig, att krypa upp i körsbärsträdet och ta för mig av bären.

För att göra det ännu trevligare för mig, gav man mig en bok med, som jag kunde läsa där uppe. Det var en svensk bok; den första svenska bok jag har läst: "Presidentens döttrar" av Fredrika Bremer. Den börjar genast med ett samtal, och då jag inte var van att komma så där direkt in i handlingen, trodde jag, att jag hade fått andra delen och kröp ned ur trädet för att hämta den första. Man upplyste mig då om, att den jag hade fått, var den rätta, och jag begav mig åter upp i körsbärsträdet. Här hängde en otrolig rikedom av stora, mogna, blanka bär. Jag satt som i det härligaste lusthus och skulle icke ha kunnat äta upp allt vad jag såg, om jag än hade suttit där hela dagen.

Samtidigt läste jag i boken, som genast fångslade mig.

Stockholm! Vad kunde det vara för en stad? Och hur såg det ut där? — Då för tiden var det blott sällan någon från Danmark reste till Sverige, och jag hade aldrig hört talas om Stockholm annat än som ett namn i geografien. Jag har alltid velat förbinda platsens namn med dess utseende, och jag tänkte mig Stockholm som en stad byggd på pålar eller stockar, något som liknade Venedig eller en holländsk stad.

Allt vad jag läste i boken föreföll mig fullkomligt främmande, och jag läste och läste medan jag åt körsbär. Jag glömde alldeles, att jag var gäst hos Wöldikes.

Den gången anade jag icke, att jag skulle komma att tillbringa en stor del av mitt liv i detta obekanta Stockholm.

Mor berättade mig, att Wöldikes namn var av holländskt ursprung och först blev upptaget av en holländare, som rymde ur landet, emedan han icke ville göra krigstjänst. — Jag vet icke om det är sannt.

(Forts.)

CAP

KAKAO

är genom sin fylliga, goda smak och renhet den bästa och billigaste

FRANSKA CHOKLAD- & KONFEKTFABRIKEN, A.-B. - GÖTEBORG

MEDAN RIDÅN ÄR UPPE.

Fältmarskalkinnan (fru Nanny Larsén-Todsén.)

Richard Strauss' "Rosenkavaljeren" på Klg. teatern. Scen ur tredje akten. Octavian (fru Karin Rydqvist-Alfheim.). Baron Ochs (hr Stiebel).

Octavian (fru Karin Rydqvist-Alfheim.)

SIRLIGHET, SENTIMENT OCH GROVT burleskt skämtlygne äro de tre elementa, av vilka Hugo von Hoffmannsthal och Richard Strauss skapat sin "komedi för musik", vars namn "Rosenkavaljeren" ytterligare bidrager att anslå stämningen från pudrets, snirkelnas och de röda klackarnas tid.

Det var sed i Maria Theresias Wien, att den som höll en kvinna kär och ämnade gilja till henne, valde sig en förespråkare, som till den älskade överlämnade en silverros — därav titeln Rosenkavaljeren. Här är rosenkavaljeren "en ung herre av förnäm börd" och han uppfyller sin delikata mission för en gammal vivörs räkning, som vill reparera sina dåliga affärer genom giftermål med dottern till en nyadlad och ekonomiskt välsituerad uppkomling. Kring denna stomme har textförfattaren slingrat en del intrigtrådar genom att låta rosenkavaljeren älska den nyadlade uppkomlingens fru, samtidigt som bemäde kavaljer, förklädd till kammarnärta för att dölja sitt kön kurtiseras av den gamle vivören. Till sist berövar rosenkavaljeren honom hans tilltänkta unga maka och lämnar i sin ordning adelsfrun, som han förut älskat så förtärande, åt sitt öde.

I de båda första akterna är Hoffmannsthals libretto lyckligt byggd med sin blandning av ömma scener och målade situationer samt vederbörliga tribut åt ett lössläppt skämt; men tredje akten är grov fars och som sådan motsatsen till rolig.

Richard Strauss har emellertid kastat en skimrande tonskrud över

diktens både välskapade och missformade lemmar — en läcker rococodräkt med skattande narrbjällror i vecken. Det är en musik, som vad man än kan säga om dess brist på djup och spontant flödande ingivelse, äger så mycken sprudlande vitz och ett så bestickande väljud, att man ger sig på nåd och onåd inför dess akustiska lockelser. Hans vitalitet i fråga om musikaliska stämmingsväxlingar, hans motivrikedom och förmåga av pikanta tonala utsmyckningar är ett kriterium på fantasikraft, som ger Richard Strauss en särställning bland moderna skapande musici.

Och hur skickligt har han icke attraperat Mo-

zartstilen utan att dock göra sig skyldig till någon eftersägning av mästarens odödliga tonspråk.

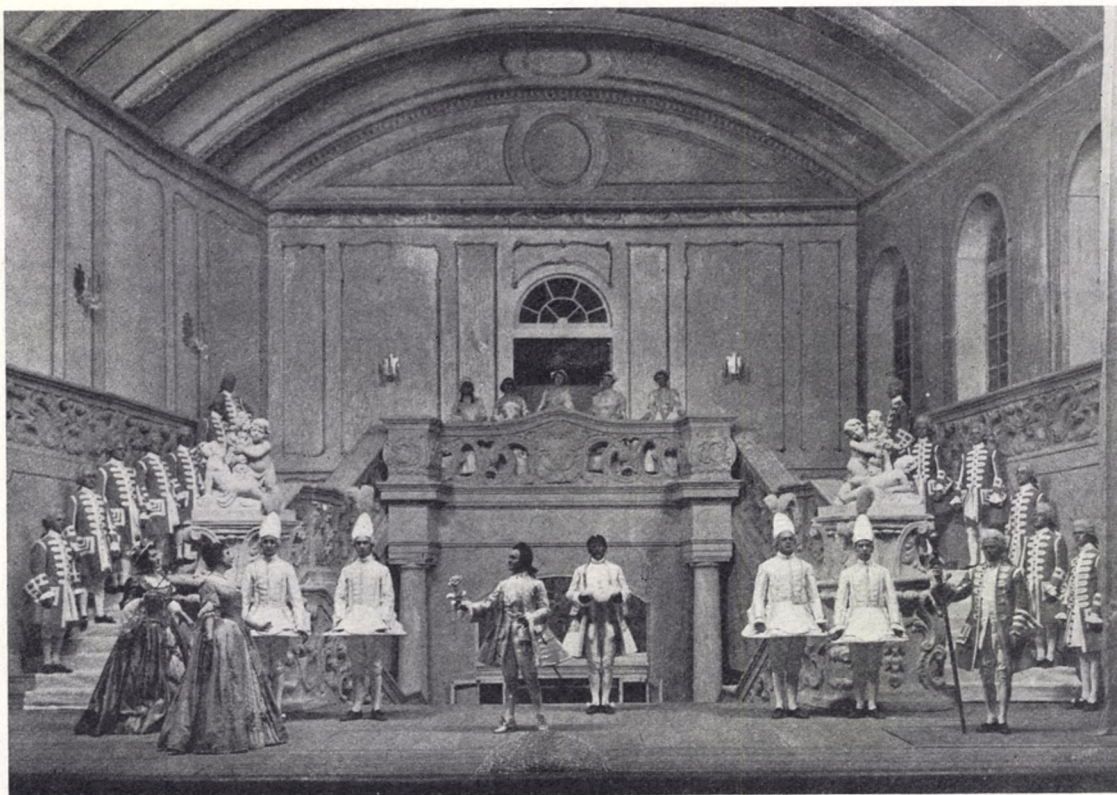
Verket får ett genomgående gott utförande av vår operas främsta förmågor, av vilka det stora flertalet är med. Fru Karin Rydqvist-Alfheim i rosenkavaljerens dubbelroll är en väl genomförd prestation både vokalt och dramatiskt och hr Stiebels vivör, baron Ochs till Lerchenau, ett mästerverk av buffakomik. Det svåra sängpartiet sköter han också med glans. Vidare att nämna ur den stora personallistan äro fru Larsén-Todséns fint återgivna fältmarskalkinna, fröken Edström, täck och blyg som den unga adelsdottern, fru Järnefelt m. fl.

Vid premiärföreställningen numro 2 återgav fröken Schillander rosenkavaljeren, fru Whitefield-Althén fältmarskalkinnan och fröken Söderman den unga flickan Sophie, som får mottaga silverrosen.

Vokalt blev denna föreställning åtskilligt värdefullare på grund av fröken Södermans klockrena sång. Dramatiskt balanserade de båda rollbesättningarna varandra ganska jämnt.

Uppsättningen och regi präglades av en genomgående förnäm smak — andra aktens trapphall och scenen med silverrosens överlämnande tog priset i fråga om harmonisk sceneffekt — för vilken teaterns regissör och dekorationsmålare, hrr Harry Stangenberg och Torolf Jansson, förtjäna ett varmt lovord.

Men vi ha spart det förnämsta till sist: hovkapellet och dess ledare Armas Järnefelt, som utan att mattas avvunno Strauss' svä-

Scen ur andra akten. Silverrosens överlämnande. Till vänster Sophie (fröken Edström), i mitten Octavian (fru Karin Rydqvist-Alfheim.) Almborg & Preinitz foto.

CRÈME DE CHOLEPALMINE Bomullstyger = Möbeltyger = Gardiner

Antiseptiskt hudmedel, säljes å apotek, av parfym-, speceri-, sybehörs- och färghandlare, perukmakare m. fl. i tuber å Kr. 1.50 och 80 öre.

Prover på begäran. • • • • •
Precisera vad som önskas.

* Konstfliten, Göteborg.

Alderdomen. Novell av Anton Tjechov. -:-

Översättning från ryskan av
ELLEN RYDELIUS.

ARKITEKTEN OCH STATSRADET Uselkov hade kommit till sin födelsestad, dit han kallats för den alderdomliga kyrkans restaurering. I denna stad var han född, här hade han gått i skola, växt upp och gift sig, men när han steg ur kupén, kände han knappt igen den. Allt var förändrat... För aderton år sedan, då han flyttade till Petersburg, fångade t. ex. gatpojken på den plats, där järnvägsstationen nu stod. Numera höjde sig vid ingången till huvudgatan ett Hotell Wien i fyra våningar, och på den tiden stod där ett fult, grått staket. Men varken staketen eller husen, — ingenting hade förändrats så som människorna. Då Uselkov förhörde kyparen på hotellet fick han veta, att mer än hälften av de människor han minde, dött undan, råkat i fattigdom, fallit i glömska.

— Nå, minns du Uselkov? — frågade han den gamle kyparen om sig själv. — Uselkov, arkitekten, han som skildes från sin fru... Han hade förresten ett hus vid Svirebejevskigatan... Det minns du säkert.

— Nää, det kan jag inte minnas...

— Visst minns du det. Det var en stor affär, till och med kuskarna kände till den. Tänk efter! Den som hjälpte honom att skiljas från hustrun var advokaten Sjapkin, skojaren — — — en okänd bedragare, den samme, som fick stryk på klubben...

— Ivan Nikolajevitj?

— Javisst, javisst... Nåå, lever han? Är han död?

— Åh, han lever, Gud vare lov. Han är nu notarius publicus och har kontor. Han bor fint, har två hus vid Kirpitjnigatan. Han gifte bort en dotter för en liten tid sedan.

Uselkov vandrade från det ena hörnet till det andra, funderade litet och beslöt för att

ra partitur hela dess charme och soliga sydländska lynne. —

Paret *Schnévoigt* tog för denna gång avsked av stockholmarna vid Konsertföreningens torsdagskonsert den 15 i förra månaden, varvid professor S. glansfullt dirigerade Beethovens femte symfoni och framförde en ny symfonisk dikt, "Från de stora skogarne" av *Oscar Lindberg*, som erbjöd en väl träffad vildmarksstämning och var orkestralt skickligt gjord. Fru *Schnévoigt* spelade med manlig slagkraft en pianokonsert av *C. Saint-Saëns*, ett rätt tomt virtuosstycke för övrigt, och till avslutning bjöds på det strålande förspelet till "Mästersångarna".

*

På Oscarsteatern har den gyllene tidsaldern ryckt in med fröken *Naima Wifstrands* återkomst. Léhars operett "Röda rosor", som vi trodde vara skrinlagd, upplever nu en konstnärlig renässans, främst tack vare fröken W., vars *Elvira* tillhör något av det mest fulländade vi sett inom operettens genre. Det är ju ingenting nytt att tala om att denna artist har gnistan inombords som blott få av den sceniska konstens utövare på vår kulna halvö, men solens ljus är ju heller ingen nyhet och likafullt jubla vi var gång den bryter fram och driver fimbulvinterns makter på flykten.

Fröken *Wifstrands* konst är sol alltigenom och vi — hängivna soldyrkare.

Som hennes drabanter utmärka sig hrr *Ottoson*, *Schröder*, fröken *Olsson* m. fl. Kort sagt: Röda rosor komma att blomstra i kapp med den nyss började blomstermånaden.

Däremot torde "Greven av Monte Christo" på Vasateatern, en dålig tysk fars med titeln lånad från det odödliga *Dumaska* mästerverket, snart försvinna ur synkretsen. Skulle ej en hygglig svensk komedi någon gång kunna remplacera ett dylikt program? Förmågor att spela den saknas icke och att dir. *Ranfitt* har ett eller annat sådant stycke ligande i sitt pjäsfföråd är väl att förmoda.

ARIEL.

döda tiden att söka upp Sjapkin. När han gick ut från hotellet och stilla strövade framåt Kirpitjnigatan, var det middag. Han träffade Sjapkin på hans kontor men kände knappt igen honom. Den fordom smärte, behändig advokaten med den rörliga, fräcka, ständigt om ruset skvallrande fysionomien hade förvandlats till en anspråkslös, gråhårig, skröplig gubbe.

— Ni känner icke igen mig, ni har glömt mig, — började Uselkov. — Jag är er forne klient, Uselkov...

— Uselkov? Vilken Uselkov? Ack.

Sjapkin kom ihåg honom, kände igen honom och blev stel av häpnad. Så kom en störtskur av utrop, frågor, hägkomster.

— Det väntade jag verkligen inte. Det kunde jag inte ana, kacklade Sjapkin. — Vad får jag bjuda på? Vill ni ha champagne? Eller kanske ostron? Min duva lilla, jag plockade er på så mycket pluringar på sin tid så jag kan inte hitta på något fint nog att bjuda er på.

— För all del, gör er intet besvär — sade Uselkov. — Jag har inte tid. Jag måste strax fara till kyrkogården och bese kyrkan. Jag har fått en beställning.

— Förträffligt! Då äta vi en bit mat, få en snaps och fara sedan tillsammans. Jag har utmärkta hästar. Jag kör er dit, presenterar er för klockaren — ordnar alltsammans... Men, käre vän, varför är ni liksom skygg för mig, är ni rädd? Sätt er närmare. Nu är det ingenting att vara rädd för... Hä-hä... Förr i världen var jag nog en farlig pojke, en riktig *Ravillac*... trampa mig inte på tårna, ty då så... men nu är jag stilla som ett lamm, jag är gammal, gift och har barn. Det är på tiden att dö.

De båda vännerna åto, togo en snaps och foro sedan efter parhästar utom staden till kyrkogården.

— Ja, det var en märkvärdig tid, erinrade Sjapkin, då han satt i släden. — När man tänker på det kan man rakt inte tro det. Och minns ni, hur ni skildes från er fru? Det är nu nästan tjugo år sedan dess, och ni tycks minsann ha glömt bort alltsammans, men jag minns det som i går. Herre Gud, så mycket man ställde till den tiden. Jag var en skicklig gosse, en sofist, en lagvrängare, en vildhjärna... Och så brukade jag ta fatt i någon ovanlig affär, särskilt om det var ett bra honorar, såsom t. ex. i er process. Vad var det ni betalade mig då? Fem-sex tusen. Nå, skulle man då inte synda på nåden. Ni for den gången till Petersburg och överlät alltsammans åt mig: gör som du vill! Och er salig hustru, *Sofja Michajlovna*, var visserligen av krämarläkt men stolt och egenkär. Att muta henne, för att hon skulle ta skulden på sig, var svårt... förfärligt svårt. Jag gick till henne flera gånger för att underhandla, men så snart hon fick se mig, skrek hon till kammarjungfrun: "Masja, jag har ju sagt dig att jag inte tar emot skurkar". Jag försökte både med det ena och det andra, jag skrev brev till henne, passade på tillfällen att möta henne händelsevis — men det lyckades inte. Jag måste handla genom en tredje person. Jag bråkade länge med henne, och först när ni gick in på att ge henne tiotusen, gav hon efter... Hon brast i gråt, spottade mig i ansiktet men samtyckte och tog skulden på sig.

— Jag tror inte hon tog tio utan femton-tusen av mig, — sade Uselkov.

— Ja, ja, ... femton, jag tog miste, — återtog Sjapkin förlägen. — För resten är det ju så länge sedan, det lönar sig inte att dölja synden. Jag gav henne tiotusen, och de återstående fem betingade jag mig för egen räkning. Jag lurade er båda två... Det är så länge sedan, ingenting att skämmas över... Och vem skulle jag väl plocka, *Boris Petrovitj*, om icke er, tänk själv efter. Ni var rik och välmående... Ni gifte er fett och skildes fett. Ni förtjänade enorma pengar... Jag minns, på en leverans stoppade ni in tjugotusen. Vem skulle jag väl då plocka om icke er? Ja, och jag måste bekänna att jag plågades av avund... När ni roffade åt er, stod man på huvudet av vördnad, men mig pryglade man för en rubel och gav mig örfilar i klubben... Nå, men varför tänka på allt det där. Det är på tiden att glömma det.

— Var snäll och säg mig, hur gick det sedan för *Sofja Michajlovna*?

— Med hennes tiotusen? Det gick åt skogen... Gud vet, om det kom över henne ett slags raseri, eller om samvetet och stoltsheten plågade henne, därför att hon sålt sig för pengar, eller om hon kanske älskade er, men vet ni, hon började dricka... När hon fått pengarna, började hon fara omkring i trojka med officerare. Det blev ett drickande, ett festande och ett vilt leverne... Hon kom in på restauranger med officerare och i stället för att beställa portvin eller andra lättare saker, lagade hon så att hon fick en konjak för att det skulle svida riktigt och få henne att glömma.

— Ja, hon var excentrisk... Vad fick jag inte utstå med henne. Ibland blev hon förargad över något och började ställa till scener... Och hur gick det sedan?

— Det gick en vecka, det gick två. Jag satt hemma hos mig och plitade på något. Plötsligt öppnas dörren och hon kommer in... full. "Tag tillbaka era förbannade pengar!" sade hon och kastade sedelbunten i ansiktet på mig. Hon härdade inte ut, förstår ni. Jag tog upp pengarna och räknade dem... Det fattades femhundra. Hon hade bara hunnit festa upp femhundra.

— Var gjorde ni av pengarna?

— Ack, det är så länge sedan... det är ingen orsak att dölja det... Jag behöll dem förstas. Varför tittar ni så på mig? Vänta, får ni höra vad som kommer sedan... En hel roman, en psykiatrisk. Ungefär två månader senare kommer jag en natt hem, full och gemen... Jag tänder ljus, ser mig omkring och på min soffa sitter *Sofja Michajlovna*, även hon full, med upprivna känslor, besynnerligt vild, som om hon kommit störtande från *Bedlam*... "Ge mig igen mina pengar, sade hon, jag har ändrat mig. Skall jag falla så skall jag falla anständigt i dyn. Ge mig igen pengarna, skurk, lämna igen dem." Det var en ryslig syn.

— Och ni... gav henne dem?

— Jag minns att jag gav henne tio rubel...

— Ack, är det verkligen möjligt, — sade Uselkov med rynkade ögonbryn. — Om ni själv inte kunde eller ville ge henne, så kunde ni ju ha skrivit till mig att... Och jag som inte visste något! Vafalls? Och jag som ingenting visste.

— Min lilla duva, varför skulle jag skriva,

(Forts. sid. 318.)

Äkta Spets- & Sidendepôt

LINNÉGATAN 38

A. T. 19700.

2 tr. HISS.

Råks. O. 436.

Nyheter i Handbroderade Blusar,
Rober, Underkläder m. m. från Italien.

Sveriges kvinnliga läkare.

HEDDA ANDERSSON VEXIÖ
ANDREA ANDREEN-SVEDBERG, STOCKHOLM
MÄRTA APELSKOG-FAHLBERG, DJURSHOLM
ELIN BECKMAN, STOCKHOLM
HANNA BERNHAGEN, STOCKHOLM
ASTRID BJÖRKMAN, LUND
SIGRID BJÖRK-QUIST-WOLONDIS, SJÖ-GUNNARSBO
HANNA CHRISTER-NILSON, HÄLSINGBORG
ANNA DAHLSTRÖM, GÖTEBORG
SIGRID ENGSTRÖM, VISBY
ULRIKA ERIKSON, UPPSALA
MARIA FOLKESON, STOCKHOLM
MATILDA FREIDEN-FELT-SJÖVALL, LUND
GERTRUD GUSSANDER, DJURÅS
SARA GYLLENCREUTZ, STOCKHOLM
INGA HAGSTRÖM-FLOREN, RÅSUNDA
ELSA HANNER, STOCKHOLM
ANNA HELMER, STOCKHOLM
MARTHA P:SON HENNING, UPPSALA
HELGA FICK, GÄVLE
RUT GRÜBB, VEXIÖ

NÄR D:R KAROLINA WIDERSTRÖM, vårt lands första kvinnliga läkare, år 1889 öppnade praktik i Stockholm, väckte det på många håll häpnad, och det hände t. o. m. en gång, att en bondhustru kom upp till henne utan att ha annat ärende än att titta på ett sådant underdjur, som en doktor, vilken på samma gång var fruntimmer, måste anses vara. De följande åren vågade sig några andra kvinnor fram vid hennes sida, i det de under den vördnadsbjudande "med. lic."-skylten började praktisera i Stockholm, utan att till en begynnelse ha så lätt för att slå igenom. Nu, trettio år senare, ha vi i vårt land ett sjuttio-tal — närmare bestämt sjuttio-två — legitimerade kvinnliga läkare. I vårt galleri på dessa sidor ser man vid sidan om pionärerna en hel skara unga kvinnor, som helt nyligen med kunskaper och energi gått ut till sitt kall, och granskar man ortsbestämningarna, skall man finna, att de äro spridda runt omkring i hela landet, låt vara att ett stort antal av dem, ett trettio-tal, äro bosatta i Stockholm, varav nitton som praktiserande.

Det är ju en självklar sak, att i städerna den kvinnliga läkaren, som naturligtvis har en så stor och alldeles särskild uppgift att fylla, är omgiven av samma förtroende som sin manliga kollega. Men hur är det då på den landsbygd, som en gång sände en sin representant in att "betitta" d:r Karolina Widerström? Kvinnliga läkare, även helt unga, vilka arbetat som t. ex. lasarets- eller (vikarierande) provinsialläkare, kunna tala om för oss, att det ej finns den ringaste grund för farhågorna, att lantbefolkningen skulle finna det vara på något sätt "märkvärdigt" med kvinnliga läkare. Det är snarare i den saken så, att den enklare lantbefolkningen ej alls har "överklassens" fördom, att kvinnorna inte skulle duga något till. Dessa människor komma med det allra största förtroende till "herr doktorn", som de ofta kalla också den

Ett aktuellt porträttgalleri.

AGDA HOFVENDAHL,
STOCKHOLM

SOFIA HOLMGREN,
STOCKHOLM

MARIA INGELMAN-SUNDBERG,
KVARNSVEDEN

ELSA ISBERG,
STEGEBORG

GULLI IVARSSON-
PAULI, LUND

RUTH JOHANSSON,
LUND

kvinnliga läkaren, och många sådan gömmer nog i sitt hjärta minnet av bondkvinnornas förtjusta överraskning, när de funno sig möta en av sitt eget kön, som de kunde anförtro sina dolda bekymmer och bli helt förstådda av.

Emellertid, mot kvinnliga läkares användning i vissa krävande läkarebefattningar, som just provinsialläkarens, hade höga vederbörande länge mycket bestämda betänkligheter. Det vill säga, blott tills kvinnorna behövdes för dessa befattningar — och nu har erfarenheten av deras verksamhet där varit sådan, att det visst är bäst att glömma de där betänkligheterna för alltid. Som bekant äro kvinnorna ännu så länge uteslagna från ej blott de av k. m:t tillsatta platserna, utan också från befattningar som extra och biträdande provinsialläkare, som hospitals-, asyl- och biträdande hospitalsläkare, samt som järnvägläkare. Och dock finns det åtskilliga kvinnor, som — med dispens — upprätthålla dylika befattningar, och ännu fler, vilka haft längre eller kortare förordnanden och vikariat. Särskilt efter 1916 — alltså under spanska sjukans år — ha förordnandena fallit tätt på de kvinnliga läkarna. En av de poster, som vederbörande ansågo, att kvinnorna absolut icke skulle rå med, bl. a. på grund av de krävande administrativa göromålen, var befattningen som överläkare. Teorien har fått sin tillämpning i praktiken på så sätt, att flera kvinnor med framgång vikarierat som överläkare! Det längsta överläkarvikariat, som någon kvinna hittills upprätthållit, är det, som d:r *Helena Klein* har på Skaraborgs läns tuberkulossjukhus; det har förlängts gång på gång, och det är bekant, att man är mycket förtjust i henne på det nämnda sanatoriet.

Vi hörde också, att kvinnorna icke fingo bli hospitals- eller asyl-läkare. Och icke desto mindre ha vi tre sådana (biträdande) hospitalsläkare, d:r *Ulrika Eriksson* (t. f. hospi-
(Forts. sid. 318.)

JULIA KINBERG VON
SNEIDERN, STOCKHOLM

GÄRDA LIDFORSS AF
GEIJERSTAM, GÖTEBORG

VALBORG MAGNELL-
NAUCLER, STOCKHOLM

GRETA MUHL,
STOCKHOLM

HERTHA MÖLLER,
STOCKSUND

ADA NILSSON,
STOCKHOLM

ANNA JANSSON,
VÄSTERVIK

INGEBORG JUNGNER,
HÄRNÖSAND

ANNA KAIJSER,
HÄRNÖSAND

HELENA KLEIN,
ÅXVÄL

INEZ LAURELL,
STOCKHOLM

GERDA KJELLBERG-
ROMANUS, STOCKHOLM

MATHILDA LUNDBERG,
STOCKHOLM

GUNHILD LINDGREN-
WRITT, BÄSTAD

HJÖRDIS NILSSON,
HÖGBO, FALUN

SIGNE NORSTRÖM-LIND, GÖTEBORG

LILLY PAYKULL, STOCKHOLM

GÅRDA PETERSSON, LIA

ANNA-CLARA ROMANUS-ALFVÉN, NORRKÖPING

SIGNE SALÉN, STOCKHOLM

ELIN ODENCRANTZ BORÅS

EDITH OTTERSTRÖM, HÖÖR

ELISABETH SANDELIUS-BORNER, UMEÅ

LINNÉA SANDQVIST, ÖREBRO

MARIA SIRÉN, LIDINGÖ VILLASTAD

TYRA SJÖQUIST-RHODIN, STOCKHOLM

EVA SMEDBERG, MALMÖ

ASTRID SOLITANDER, SVENSHÖGEN

ALMA SUNDQVIST, STOCKHOLM

NANNA SVARTZ, STOCKHOLM

GUNHILD SÖDERBAUM-LUNDÉN, GÖTEBORG

ALFHILD TAMM, STOCKHOLM

GERDA UDDGREN, STOCKHOLM

EMV WANGE-LUNDEVALL, LUND

HILMA WENGBERG, GÖTEBORG

MALIN WESTER-HALLBERG, STOCKHOLM

NANNA WETTERDAL, STOCKHOLM

SIGRID WALLDOW, HUDIKSVALL

KAROLINA WIDERSTRÖM, STOCKHOLM

THORA WIGARDH, GÖTEBORG

SIRI WIKÅNDER-BRUNÅNDER, GÖTEBORG

HILMA ÖRSTRÖM, GÄVLE

DICA ÅKERBLOM, STOCKHOLM

Det gamla.

Alltid min blick blir blank
av ömhet mot gamla plank
och grånande kåkar.
Går jag en aftonrund
stannar jag mången stund
hos dem och språkar.

Jag, som ej anor har
ens från min farfarsfar.
hemligt mig gläder.
Här får jag stam och rot,
här blir jag satt på fot
av okända fäder.

Full av minnens musik
fingrar jag på var spik,
och handen darrar.
Kunde falla på knä
för detta murknade trä
i tröskel som knarrar.

Var han en muntergök,
han som den dörren strök?
Giv mig hans öden.
Sjöng han vid penselns drag,
hade han barn som jag,
hur tog han döden?

Jag, som min forntid mist,
drömmer inför en kvist
i bräder som bågna.
Varsamt jag tar på allt,
intet lämnar mig kallt
hos det förgångna.

ERIK LINDORM.

talsläkare) i Uppsala, d:r *Anna Jansson* i Västervik och d:r *Astrid Björkman* i Lund — naturligtvis alla arbetande med dispens.

En kvinnlig stadsläkare ha vi också fått nyligen, i det d:r *Sigrid Walldow* numera är andre stadsläkare i Hudiksvall samt dessutom t. f. järnvägläkare å linjen Hudiksvall—Delsbo. — Och vi ha t. o. m. en kvinnlig bruksläkare. Det är d:r *Maria Ingelman-Sundberg* (hennes bild synes bland alla de andra), som uppe i Kvarnsveden fyller den dubbla funktionen som praktiserande läkare och prästfru. Hon kom först att med sin man slå sig ned i Dala-Floda. Som Flodaborna förut haft två mils resa till närmaste läkare, fick deras prästfru snart ofantligt mycket att göra. Efter halvannat år flyttade paret till Guldsmedshyttan invid Lindesberg, och sedan sommaren 1912 har d:r I.-S. varit anställd av Stora Kopparbergs bergslag som andre gruv- och bergslagsläkare med Kvarnsvedens och Bergslagens sanatorium som verksamhetsområde.

Som man redan av dessa antydningar förstår, ha de kvinnliga läkarna i praktiken re-

dan själva brutit skansarna. Men lagens skansar stå i alla fall hämmande kvar. Redan vid innevarande riksdag kommer dock säkert den första och avgörande bräckan att göras i dem (sakkunnigebetänkandet har i denna tidning förut omtalats), och snart skola de väl sedan helt röjas undan.

Bland de kvinnliga läkarna ha vi ej få specialister. De första, som kommo ut, specialiserade sig naturligt nog företrädesvis på kvinno- och könssjukdomar, och många av våra duktigaste och mest kända kvinnliga läkare finna vi bland detta slags specialister — i Stockholm icke mindre än elva mot fyrtio manliga. Granska vi förteckningen över enskilda praktiserande läkare i Stockholm skola vi f. ö. icke finna många specialsjukdomar, för vilka det ej finns även en eller flera kvinnliga specialister. Bland de yngre är det flera, som ägna sig åt barnsjukdomar och invärtes sjukdomar. Bemärkta kvinnliga specialister äro våra enda tre kvinnliga med. doktorer: d:r *Anna Dahlström* i Göteborg, ögonläkare, d:r *Gerda Uddgren*, Stockholm, d:o, samt d:r *Gertrud Gussander*

i Djurås. Den sistnämnda är den enda, som i Sverige ägnat sig åt allmän kirurgi (i England och Amerika, där möjligheterna på den banan äro bättre för kvinnor, finns det däremot ej få kvinnliga kirurger). Ytterligare en kvinnlig gynekolog ha vi i d:r *Gunhild Söderbaum-Lundén* i Göteborg, och en förlossningsläkare i d:r *Eva Smedberg* i Malmö — f. ö. den enda kvinnliga läkare, som denna stora stad äger, medan Göteborg har ej mindre än sju, varav fem praktiserande.

— Det torde emellertid ej dröja länge, innan vi få en rad duktiga kvinnliga specialister till; runt om på sjukhus och kliniker utbildas sig f. n. unga kvinnor i läkarrockar till det kall, som många anse som ett av de skönaste, och giftermål (ty redan av de kvinnliga med. kandidaterna äro minst $\frac{1}{3}$ gifta) brukar ej hindra dem att gå vidare i studierna.

E. TH.

Det här publicerade galleriet visar porträtten av samtliga kvinnliga läkare i Sverige förutom två, d:r *Gunhild Rossander-Lundahl* och d:r *Ruth Svensson*, vilka f. n. befinna sig den förra på studieresa i Amerika, den senare i Kina, varför deras fotografier ej kunnat erhållas.

(Forts. fr. sid. 313.)
när hon själv skrev till er, sedan då hon låg på sjukhuset?

— För övrigt var jag då så upptagen av mitt nya äktenskap, jag levde i en sådan virvel att jag hade annat att tänka på än brev... Men ni, en privatman, ni hade ingen antipati mot Sofja... varför räckte ni henne inte handen?

— Man kan inte mäta med denna dagens mått, Boris Petrovitj. Nu tänka vi så, men den gången tänkte vi helt annorlunda... Nu skulle jag kanske ha givit henne tusen rubel, men den gången gav jag henne icke ens de tio — gratis. En ful historia. Den måste vi glömma... Men nu äro vi framme...

Släden stannade vid kyrkogårdsporten. Uselkov och Sjapkin stego ur släden, gingo in genom porten och framåt genom en lång bred allé. De nakna körsbärsträden och akaciorna, de gråa korsen och gravvårdarna lyste silvervita av rimfrost. I varje snöflinga speglade sig den klara soliga dagen. Det luktade som det gör på alla kyrkogårdar: av rökelse och nyskottad jord...

— Det är en liten vacker kyrkogård vi ha, sade Uselkov. — Alldeles som en trädgård!

— Ja, men det är synd att tjuvar stjåla bort gravvårdarna... Och därborta bakom den där gravvården av järn, till höger ligger Sofja Michajlova begravnen. Vill ni se?

Vännerna togo av till höger och gingo genom den djupa snön fram till järnmonumentet.

— Se här, sade Sjapkin och pekade på en liten gravsten av vit marmor. — Det var en fänrik som satte upp den här vården på hennes grav.

Uselkov tog långsamt av mössan och visade solen sin flintskalle. Med blicken fästad vid honom tog Sjapkin också av sin mössa, och ännu en flintskalle lyste i solen. Tystnaden runt omkring var gravlik, liksom om även luften varit död. Vännerna sågo på gravstenen, stodo tysta och tänkte.

— Här sover hon, avbröt Sjapkin tystnaden. — Och hon har föga sorg av att hon tog skulden på sig och att hon drack konjak. Håll med mig, Boris Petrovitj?

— Om vad då? — frågade Uselkov dystert.

— Jo... att hur motbudande det förflutna än var, så var det bättre än detta. Och Sjapkin visade på sina gråa hår.

— Förr tänkte man inte ens på dödsstunden... Hade man mött döden, så tror jag man låtit den få handicap, och nu... Ja, vad lönar det att tala om detta.

Uselkov greps av vemod. Han kände en

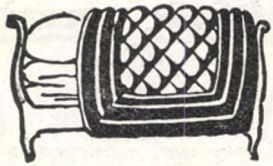

HYLIN'S EAU DE COLOGNE

"E·d·C"

har en utsökt frisk, behaglig och varaktig doft och verkar styrkande på nerver och hud. Den exklusiva damvärldens favorit-Eau de Cologne. Köp en flaska på prov. E·d·C·säljes överallt.

**DUN
TÄCKEN**

**Varma, hållbara,
eleganta.**

J. SVENSSON & BOURGHARDT
Täckfabrik och Fjädderrenseri
VINSLÖV.

Katalog
på
begäran.

Rikstel.
20 &
121.

STEINWAY

Ensamagentur för Steinway & Sons
Lundholms Planomagasinet
Göteborgsgatan 33, Stockholm.

TRE VÅRBÖCKER

Marjorie B. Cooke:

JANE ASKUNGEN

En kvinnoroman 6:50

René Boylesve:

EN VÄLUPPFÖSTRAD FLICKA

7:—

E. Temple Thurston:

LUFTSLOTTENS STAD

Roman 6:50

SVENSKA ANDELSFÖRLAGET

Gyllenhammar
Hafre-Gryn, Hafre-Mjöl, Hafre-Must
För bleka, blodfattiga barn.

OBS! Gyllenhammars pak. Hafre-
must för klena personer och barn.

"Glöd i skildringen"

o. sant mänsklig i uppfattningen" skriva
tidn. om "Bröderna" av Gustav Frenssen.
Övers. fr. tyskan. 2 delar. Pris 5.25 pr del.
Lindblads Förlag, Uppsala.

PARAMINT

PASTILLER

FÖRORDAS AV LÄKARE.

vid sjukdomar i munhåla och svalg.
Effektivt skydd mot smitta vid
epidemier.

SÄLJAS ÖVERALLT

A.B. PHARMACIA, STOCKHOLM

Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

plötslig lust att gråta, lika lidelsefull som en gång lusten att älska... Och han kände att denna gråt skulle vara ljuv, uppfriskande. För hans ögon uppsteg redan en imma, och han kände en klump i halsen, men... bredvid honom stod Sjapkin, och Uselkov blygdes att visa sig klenmodig i vittnets närvaro. Han vände tvärt om och gick in i kyrkan.

Först två timmar senare när han talat med klockaren och besett kyrkan, avvaktade han det ögonblick då Sjapkin talade med prästen och sprang ut för att gråta... Han stal sig i all hemlighet bort till gravstenen, i all hemlighet, som en tjuv, medan han varje ögonblick såg sig om. Den lilla vita gravvården betraktade han tankfullt, sorgset och så oskyldigt som om det under den legat en ung flicka och icke en sedeslös, fränksild hustru.

— Att få gråta, gråta, — tänkte Uselkov. Men ögonblicket för gråten var förbi. Hur den gamle än blinkade med ögonen, hur han än sökte komma i stämning, ville tårarna icke rinna och det kom ingen klump i halsen... När Uselkov stått så i tio minuter, gjorde han en resignerad gest med handen och gick för att söka upp Sjapkin.

Löftets land.

Berättelse av HILDUR DIXELIUS-BRETTNER.

(Forts.)

DÄRMED SLOG NORENIUS IGEN dörren och lämnade den förbluffade unge ädlingen.

Men i samma ögonblick blev ett högljutt skrän och oväsen ute på bygatan. Då adelsmannen öppnade dörren för att se vad som stod på, fann han handelsboden tom på folk med undantag av en liten flicka, som stod ensam mitt på golvet och såg med stora, blå ögon upp mot taket.

Han hade aldrig sett ett så underbart skönt barnansikte, tycktes det honom. Hade hon ej stått så fattig och arm till sin klädsel skulle han ha tagit henne för en uppenbarelse.

Han gick fram till Eva Margareta.

"Vad heter du?" frågade han.

Eva Margareta såg upp på honom.

"Eva Margareta" sade hon blygt, knappt hörbart.

"Vad står du och ser efter i taket?"

"Gran har läderkängor", det var som om hon sagt det blott för sig själv.

"Har du inga läderkängor?" han såg ned på hennes stora, ludna skinnssockor.

"Nej, jag har inga läderkängor", det ryckte knappt märkbart kring den formköna munnen.

I detsamma gick dörren upp och Gran, handelsmannen, kom in. Det hade varit slagsmål och knivskärning och dråp, upplyste han. Men adelsmannen lyssnade föga, han frågade blott om flickan och vem hon var. Då han fick veta, att hon var dotter till den fattige, halvfulle prästen, som okvädat honom, såg han blott ömt på henne.

"Vill du ha ett par läderkängor?" frågade han sedan.

Eva Margareta såg på honom som om hon ej fattade.

Han upprepade sin fråga.

Ett leende, mest lika en blek solstråle, lyste upp hennes drag.

Adelsmannen sade till Gran att ta fram sina bästa läderkängor och bära in dem i kammaren. Där framför elden provade han dem själv på Eva Margareta.

Aldrig hade Eva Margareta drömt om så fina läderkängor! Hon satt med fötterna mot spiselhällen och endast såg och såg på dem. Adelsmannens ögon hängde vid hennes ansikte.

Men nu hördes röster och sorl och kundkretsen strömmade åter in i handelsboden. I

**GAHNS
SPLENDID**

**GER
GLÄNSANDE
RESULTAT**

Husmoderns bästa hjälp vid bakningen är

Elefantens Jästmjöl

A.-B. G. MAREN & Co. - STOCKHOLM.

Olycksfall- och sjuk-
Skadestands-
Automobil-
Motorcykel-
Glas- o. Vattenskade-
försäkring.

Försäkrings A.-B. NORAN, Göteborg.

*Giv barnen
varje morgon vad de
själva vilja ha: en kopp*
**THULE
CACAO**

**Schweizer's
Broderier**

direkt från Schweiz, tull- & porto fritt till bostaden!
Begär redan i dag vår kollektion i klädningar och blusar, färdigsydd eller endast avpassade, med äkta Schweizerbroderier å batist, voile, opaline etc. från Kr. 8.25, som mot 20 öres frimärke sändes Eder franko till ben, påseende. Samtidigt rekommendera vi Eder våra prover å garanterat solida nyheter till dräkter och blusar i duchesse, foulards, taffetas, crêpes, voile etc. från Kr. 4.25 pr. met. Nya bomullstyger för sommarkläder från Kr. 2.15 pr. met. Särdeles rikhaltigt urval i såväl svart som vitt och kulört. Denna kollektion sändes Eder likaså mot 20 öres frimärke till benåget påseende.

Schweizer & Co Luzern 10 Schweiz)

Grummes Normal-Tvål

är teknisk vattenfri och följaktligen drygare än de vattenfyllda utländska tvätt-tvålarna.

GRUMMES NORMAL-TVAL

bör köpas av varje husmoder

NYTT!

MUSTADS IRIS

Smörblandat margarin

Prova och jämför med mejerismör.

VIKING-KRÄMEN

ger högsta glans med minsta arbete. Den smetar och klibbar ej som andra putsmedel och efterlämnar ingen tjock, hårdnande, läderförstörande beläggning utan utbreder sig ytterst tunt, varigenom lädrets struktur och smidighet bevaras. Viking-krämens fullt vetenskapliga, för lädrets konservering och vård avpassade sammansättning förhöjer väsentligt skodonens hållbarhet.

Tillverkare:

Industriaktiebolaget VIKING, Örebro

Kunglig Hovleverantör

nästa ögonblick rycktes dörren till kammaren upp och Norenien stod där.

Eva Margareta vände ett lyckligt ansikte, där ögonen strålade som två stjärnor, emot fadern.

"Jag har fått läderkängor, far, de här läderkängorna."

Norenien var nu än mera rörd av brännvin.

"Haver Gran givit dig läderkängorna?"

"Nej, den herremannen där har givit mig dem."

Norenien' ögon sköto svarta mot adelsmannen.

"Spar han sin näd — jag kläder mitt barn själv."

"Den lilla hade stor önskan efter ett par läderkängor", svarade adelsmannen undfallande.

"Stor önskan men intet behov — tag av dig kängorna, Eva Margareta", befallde han mot flickan.

Den lilla såg på honom med stora, förskräckta ögon.

"Tag av dig läderkängorna", Norenien var framme hos henne och började riva upp remmarna.

"Ni är en onaturlig fader", sade adelsmannen med ögonen medlidsamt på den lillas ansikte, som blivit likvitt och skälvande.

"Jag kläder mitt barn själv", och därmed kastade Norenien den grova, hårda kängan i ansiktet på adelsmannen, han rev av den andra, den följde samma väg.

Gran med följe hade kommit i dörren. Gran föll över Norenien, det artade sig till tumult och slagsmål.

Men Eva Margareta stod skälvande med ögonen skräckfyllda. Så slog hon plötsligt händerna för ansiktet och smög i sina strumpsockor ut genom dörren.

En halv timma senare kom hon med förfrusna fötter och darrande av feberfrossa insmygande i stugan, där modern ännu satt på sängkanten i mökret.

Hon grät tyst — utan att säga ett ord smög hon upp i fällbänken och kröp ned under den smutsiga fällen.

Norenien kom hem vid niotiden. Flickan låg då i full yrsel.

Norenien hade vid första åsynen av barnet nyktrat till. Sedan vek han ej från bädden.

Det var en kall julnatt, kölden dånade i knutarna och stjärnorna sågo stora och vassa in genom rutorna. Endast eldskenet från spiseln lyste upp i rummet.

Fram mot midnatt ville den lilla i feberyan upp och ut. Hon talade om läderkängorna, hon skulle gå efter läderkängorna. De måste hålla henne kvar i bädden.

Hustrun såg ångestsvetten stå i stora pärlor i faderns panna. Han sade ingenting, det var som om talförmågan berövats honom, endast ögonen brunno i ångest.

Hela natten yrade den lilla om läderkängorna. Även grät hon mycket.

Då sammanringningen till ottan hördes reste sig Norenien hastigt, där han satt vid bädden, han stod några sekunder, så gick han bort och tog sin mössa och tassade så, kutryggig, som piskad av ångslan, över golvet och ut genom dörren.

Då folk kom ut ur kyrkan efter ottesången stod Norenien som väntande vid utgången. Ögonen brunno av ångslan och oro. Det syntes, att det var någon särskild han väntade på. Han stod som ett djur på språng, det var tydligt, att han ville fånga någon som ej fick undslippa honom. Då adelsmannen blev synlig trängde han sig fram emot denne. Främlingen ryggade och gjorde en åtbörd som ville han värja sig. Men Norenien såg endast bönfallande på honom och fattade hans hand och drog honom med sig bakom kapellet. Där föll han på knä i snön, bad honom om förlåtelse och tiggde, att han nu ville ge flickan läderkängorna. Hon var sjuk, hon låg i fe-

**A.B. FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG**

Flyglar, Pianon, Orglar från landets förnämsta fabriker. *Försälningssmagasin.* Stockholm: Drottningg. 28. Göteborg: Arkaden, Malmö: Österg. 28. Norrköping: Drottningg. 16. Gävle: N:a Kungsg. 25.

SINGER

Syboardsmaskiner

Kvickt & behändigt och lätt går all rengöring med **RENETT** Tvålextraktpulver
A.B. WILH. BECKER · STOCKHOLM

Katalogen

om Ni här ser illustrerad, är vår sommarkatalog N:o 79 för 1920 och är just den varukatalog, som Ni behöver förskaffa Eder. Den blir Eder nämligen till ovärderlig nytta, då Ni skall göra Edra inköp av varor antingen för eget eller för hemmets och familjens behov. Katalogen erhålles på begäran gratis ej franko.

AHLEN & HOLM, Stockholm

I KOLONI-,
SPORT & SOMMARSTUGOR

är **BOLINDER'S SPARSPIS**
IDEALET

Spisen kan uppställas fristående utan murning på en särskilt konstruerad fotställning såsom synes av bilden eller direkt på förut — — — befintlig spis — — —

Eldas med allt slags bränsle.

Bränslebesparande. — Prisbilligt.

Finnes i varje järnhandel.

Ferrin

Bästa järnmedel

utmärkt styrkande.
Föreskrives av många läkare.
Fås på apoteken.

*H. E. Ekströms
patenterade
Jästmjöl
välskämt sedan 45 år
Örebro Kem. Tekn. Fabrik*

ZENITHS
Växt Margarin
är det förnämsta

**Det bör ej vara
damerna obekant**

att man med Gooda-
Jästmjöl når det bästa
resultatet vid småbak.
Säljes i burkar à 25, 40
och 75 öre.

Handels-A.-B. Sten Sjögren & C:o, Göteborg

**EN KOPP
HULTMANS
RENA
CACAÓ**
*är det bästa
på hela dan!*

**ELEKTRISKA KOKKÄRL AV
ALUMINIUM**
ELEGANTA PRAKTISKA
LÄTTA ATT HÅLLA REPA-
RERA OCH FÖRTÄMNING
INOM OMFÖRTÄMNING
TAGA EJ SKADA
VID TORRKÖKNING

**ELEKTRISKA A.-B. SKANDIA
STOCKHOLM**

ber och yrsel, om hon dog, så var det han, fadern, som tagit livet av henne.

Adelsmannen stod ett ögonblick en smula konfunderad. Så lade han en liten pärlstickad pung i Norenius' hand och bad vänligt hälsa till den lilla vackra flickan.

Norenius, som hellre svultit sig till vanmakt än han tigt, kysste adelsmannen mest lika en hund som slickar sin herres hand. Så sköt han i väg, kutryggig, brådslande genom hopen av lappar och allmoge ned mot handelsplatsen.

Han kom från gårdssidan in i bokkammaren hos Gran. Denne var nyss hemkommen från ottan. Norenius' ansikte var härjat av ångest och ögonen brunno. Han skulle ha läderkängorna, de läderkängor, som flickan provat, han sköt Gran före sig ut i handelsboden. Där var mörkt, Gran frågade efter pengar. Norenius visade i skenet från bokkammaren adelsmannens börs.

Efter några minuter sköt Norenius ut, tassande, brådslande som han kommit med de små läderkängorna dinglande i handen.

Hustrun vaggade och vaggade där hon satt vid bädden och såg honom komma i dörren med kängorna. Norenius gick och kastade mera ved i spiseln — det var tydligt att han hoppades, att flickan skulle förstå, att han kommit med kängorna och att han var angelägen att det skulle bli ljus, att hon kunde se dem.

Men den lilla hade fallit i dvala. Det tunna bröstet arbetade och rosslade, febern tycktes tillta, ansiktet glödde allt starkare.

Det var på anmandagens kväll Sara Alelia fick veta att Eva Margareta var död. Tidigt tredjedags morgon körde hon ned till kyrkbyn, men det var tungt väglag med mycket snö i skogen och hon hann inte ned förrän i mörkningen. Hon körde ned till handelsplatsen och fick in hästen hos garvarens. Där hörde hon, att garvarens hustru nyss varit uppe hos Norenius' för att lämna litet lärt och annat till svepningen, men att dörren varit stängd. Gården hade varit som utdöd.

Sara Alelia begav sig dit upp så fort hon kunde. Vägen var pulsigt med den myckna snön och svår att gå, vägen från landsvägen upp till gården var igendriven, endast ett spår visade var den gick, hon förstod att det var garvarens hustru som tagit sig fram.

De syntes inte ens ha eld i spiseln. Sara Alelia steg först uppför bron och kände på dörren. Den var stängd. Hon bultade, bultade på nytt; ej ett ljud hördes inifrån. Snön låg i drivor högt mot fönstret. Sara Alelia pulsade i snön och kom fram mot rutan. Hon försökte se in, hon ansträngde sig att tina upp frosten med sin andedräkt för att kunna se. Det var mörkt därinne, inte ett ljud hördes, inte ett liv rörde sig. En ångslan betog henne — voro de döda alla tre? Hon knackade på fönstret, hon sade vem hon var.

"Öppna, Norenius — öppna dörren", men där förblev tyst. Hon klev ned ur drivan. Hon tänkte, att det var ingen annan råd, än att hon gick till närmaste gård och fick någon med, som kunde bryta upp dörren. In måste man ju och se hur det var ställt. Då hörde hon ett ljud som om någon tog i låset. I ögonblicket stod hon vid dörren.

(Forts.)

Vackert handarbetat silver utställs f. n. hos juvelerare O. B. Sjögren, Drottninggatan 80, Stockholm. Ett besök är att rekommendera. Det är icke ofta, man ser varor av en så konstnärligt förnäm ornamentering och så fint och gediget utseende i övrigt som dessa hamrade och ciselerade skålar, skedar, bonbonnierer m. m. till relativt billigt pris.

I Teneriffmagasinet, Biblioteksgatan 5 i Stockholm, pågår f. n. en utställning av nyinkomna teneriffahandarbeten. All brodyr är naturligtvis gjord för hand och av mycket skickliga händer — därtill somliga saker rent av utsökta i sitt slag — men icke förty måste man medge att priserna äro hållna på en mycket resonabel nivå.

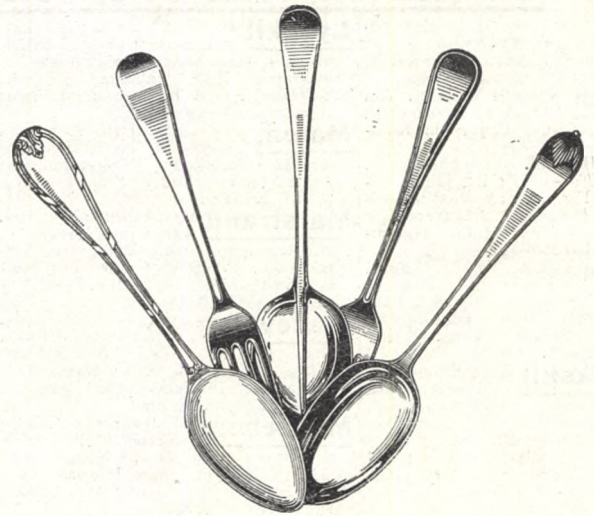
TRÄDGÅRDSMÖBLER

I STORT URVAL AV MODERNA STILAR

RÖNNEÅDALENS AKTIEBOLAG BILLINGE
TELEFON 38

PRINCE'S NYSILVER SKEDAR, GAFFLAR OCH HUSHALLSSIL- VER HALLER EN MANSALDER

Prince's Nysilver, Skedar & Gafflar äro uteslutande tillverkade i bolagets egna verkstäder i Sheffield i en variation av vackra modeller och garanteras bibehålla sitt unika utseende under över trettio år.

Prince's nysilver är den enda varaktiga ersättningen för Sterlingsilver. Katalog per post franko.

	Rättsvans modell	Georgiansk modell
Bordsskedar & Gafflar	£ 4-0-0	£ 4-8-6
Dessertskedar & Gafflar	£ 3-0-0	£ 3-5-0
Soppskedar	£ 4-0-0	£ 4-8-6
Teskedar	£ 1-15-0	£ 1-12-6
Afternoon tea teskedar	£ 1-4-0	£ 1-8-6

MAPPIN & WEBB

Ltd

158-162 OXFORD ST. W. 1. 172. REGENT ST. W. 1

2 QUEEN VICTORIA ST. E. C. 4.

LONDON, ENGLAND.

**TVÄTT-
PULVRET RENEN**
Oskadligt för händer och kläder.
Populärt genom sin stora tvålhalt
och renhet.

Cloettes

Guld-Cacao
och
Choklad

Oumbärliga i
skog och mark

FRÅGOR

N:r 32. Jag undrar så mycket, om jag är ett enastående exempel på andlig isolering i "storstaden Göteborg", eller om fallet är vanligt? Jag har gift mig till denna förbenade stad från Stockholm, och fastän jag bott här flera år och naturligtvis ej saknar umgänge, har jag dock ej lyckats råka människor med intressen utanför dem själva och deras hem. Det är ej sagt i mening att föringarna deras värde, ty de äro snälla och vänliga mot mig, men vi äro blott allt för olika. De höra mestadels till affärsvärlden, där jag känner mig främmande. Det är i alla fall ej oförnöjsamhet, som tar sig uttryck i detta famlande försök att nå andra människor, det är mitt innersta jags självbevarelse-drift. Man kan ju sjunka ner i välmåga, nöjd att "ha det bra", men det kan ej vara rätt, för såvitt livet är utvecklingslystighet för själen. Nu har jag funderat på möjligheten av att bilda små samsamslutningar av kvinnor med likartade intressen. Själv är jag student, musik-, litterärt och konstnärligt intresserad och skulle anse det som en lycka att emellanåt kunna anordna en musikafon, en läsecirkel o. d. i mitt hem. M. a. o. träffa "likasinnade". Jag skulle vara mycket tacksam för goda uppslag för förverkligandet av detta. "En själ."

Kaffet stiger, blanda därför med

VICTORIA KAFFE

Bästa Kaffe tillsats

1 rullar à 25 och 50 öre.
PEHR FRICKS FABRIKER, MALMÖ.

NYHET!

Praktiska och bekväma gungstolar, tillv. av björk, polerade i mahogny, sitsen stoppad och klädd med brun läderimitation.

Pris kr. 73.— mot efterkrav.

SMEDJEBACKENS SNICKERIFABRIK
Erik Wahlqvist - Smedjebacken

Ytteråns Badanstalt Jämtland

Öppnas 1:sta Juni. (Skodsborgs behandlingsmetod). Ljusbad. Elektriska bad. Medicinska bad. Massage m. m. Helinackordering.

Begär prospekt. Rikstelefon 10

Den bästa kokboken för det borgerliga hemmet... Ny tillökad upplaga av **Kokbok fr. Göteborgs Skolkök** 33:e tusendet. Ur innehållet: *Bakning, Matlagning*, samt allmänna anvisningar för uppköp och behandling av ägg, fisk, kött och rotfrukter m. m. *Efterätter, Konservering* av frukt, kött och fisk. *Anvisningar* för rengöringsarbeten. *Förslag till middagar* under olika årstider m. m. Pris Kr. 4:25, till landsorten mot postförskott. I distribution:

Medéns Bokhandels Aktiebol., Göteborg.

En plats-annons uti *Vermlands-Tidningen* läses i över **10,000** Vermlandshem. Länets enda dagliga tidning. Huvudkontor: Karlstad.

KONFIRMATIONS KAPPOR DAM- & BARNKAPPOR

i lager och på beställning till moderata priser

Egen tillverknig - Reella varor

E. SJÖSTRAND
62 Västerlånggatan 62, 1 tr.

Svenska Kurortföreningen

A.-B. Bie Badanstalt, Katrineholm. Kneippbad. Starkt radiunhaltigt vatten. Skogsluft. Upplysningar: Badkontoret, Bie.

Borgholm Nordens Madeira. Alla bad. Överläk.: Dr Joh. O. A. Bergqvist, Uppl. gm Kamrerarekont.

Båstads Havsbud och kuranstalt. 1/6-1/9. Milt, jämnt klimat, härl. lög., en av Västskustens naturskön. badorter. Läkare: D:r Axel Hellstenius, Sthlm. Gymn.-dir.: Th. Holmberg.

Djursåtra Brunn. Versås. Lugnt, stilla, enkelt. Högt o. fritt läge. Järnkällor. Vål serv. bad. Hetluft. Elektr. ljusb. Omsorgsfull massagebeh. Billigt. Läk.: Hjalmar Anderson, Sthlm.

Fiskebäckskil Havskuranst. v. Västskust. Ren. dammfri havsluft. Alla sort. bad. Massage o. sjukgymn. Bill. levnads-k. Läkare: D:r Ernst Salén.

Fjällnäs c:a 800 mtr ö. h. i björkskogsb. Härl. fjällnat., gott bord. c:a 60 rum. Juni-Aug. Läk.: H. Laurell.

Furusund Havs- o. Gyttebad i Sthlms skärg. Läk.: D:r Sigge Wikander, Sthlm. (Inv. spec. magsjukd.)

Götarp pr Gnosjö, Smål. Högt läge i skogr. trakt vid sjö. Vanl. badf., god järnkälla. Rikst. Mass. Läk.

Helsjöns Kuranstalt, Horred, Västergöt. Reum., gikt, nerv- o. hjärtsjukd. Spec.: gyttebad. Lämpl. rekreatiort. Barrskog. Gott bord. 22/5-1/9.

Hjo Badanst. Sundaste läge i den förtj. Guldkroken v. Vättern. Utm. bad. Nytt strandb. 1:a kl. bost. God mat. Läk.: D:r E. Tengstrand, Sthlm. För gymn. och mass. D:r Hj. Ekberg, Sthlm.

Hälsans Brunnanstalt, Hälsingborg. Den berömda Sofiekällan. Järnkäll. Härl. havsbud i Oresund med sandstrand. Reum., mag- o. tarmsjukd., katarrer. Läk.: A. Björkman.

Johannisdal v. Köping. Järnkälla m. hög radioaktivitet, vars vatten anv. även till alla bad. Läkare: G. Ericsson, Köping.

Källvik 8/6-21/8. Loftah. Hälsovbr. o. bad mot Rheum. Gikt, Nervsj. Läk.: W. Bergwall, Kneippbadan.

Loka 5/6-16/8. Rheumat., Hjärtfel. Neurasth. Berömda gyttebad. Radiumh. Overl. Th. Hedborg, Stockholm.

Medicinska förfrågningar besvaras av resp. läkare och för närmare upplysningar hänvisas till den av Sv. Kurortsföreningen utgivna publikationen »Svenska Bad- och Kurorters» (tillgänglig i bokhandeln) och till de olika kurorternas prospekt, som erhållas genom kamrerarekontoren och Svenska Turistföreningen, Stockholm, samt genom Nordisk Resebureau: Stockholm, Operahuset; Göteborg, Palace Hotel; Malmö, Stortorget 13 A; Köpenhamn, Kristen Benikowgade 1.

OBS! Önskligt är att kurgästerna medföra eget linne.

Lysekil Havsbud, klimatisk kur- och rekreatiort, fullst. brunns- och badkur, sjukgymn. o. massage. Mod. anläggning o. goda bostäder. Nya bergsrom. Läkare: Hjalmar Fries, Sthlm.

Malen, Båstads. Fullst. kurort. Varm- o. havsbud. Vidsträckt barrskog. Sjukgymnastik. Lektödarinna. Läk.: Professor K. J. O. af Klercker, Lund.

Marstrand Havskuranstalt, utm. bad, spec. gytte- o. tvåmassageb., goda kom., bill. levnadsomk. Prosp. mot porto gen. badkontoret. Läk.: Med. d:r Ivar Lagerberg, Marstrand.

Medevi Skogssanat. Berömda järnk. med radioaktiv utstrålning. Utm. gytte- o. halvbad. Sol- o. luftb. Kalla bad i Vättern. Terrängkur. Dietiskt bord. Läk.: G. Bergmark, Uppsala.

Mösseberg Vattenkur. o. sanatorium. 1.100 f. ö. h. Öppet hela året. Nauheimerb. m. flyt. kols. el. ljusb. Inhalatorium. Röntgen- o. hörfrekvensavd. Läk.: Fr. Odenius, Sthlm.

Norrtelje 14/6-28/8. Berömda gytte-massageb. spec. led- o. muskelreum. Kolsyre- o. tallbarsb. Vaok. natur. Vattenl. Rum o. mat för badg. 7 à 8.50 pr dygn. Läk.: I. Wildner.

Nybro 29 km. fr. Kalmar. Præktig barrskog. Alla moderna badf. Starka järnk. Radiumbeh. Billiga priser. Gott bord. Med. d:r G. Lundahl, Sthlm.

Porla Brunn. Berömda, kraftiga järnvatten. Fullst. badanst. I term. 1/6-1/7, II term. 5/7-2/8. Postadr. Porla. Läk.: Docent Med. d:r Harald Ohnell, Birgerjarlgat. 31, Sthlm. Rt. o. At.

Ramlösa brunn Säs. 25/5-1/9. Alkalisk o. järnkälla. Spec.: Socker, gikt, njurl. Nauheimerbad. Röntgenunders. Läk.: Prof. K. Petré, Doc. M. D:r M. Ljungdahl, Lund.

Ronneby Brunn. Järnkällor. Bad. Rekreation. Fullst. Dietkurer för socker-, tarm- o. njursj. m. m. Läk.: Docent Med. d:r Thorling, Uppsala, D:r Rietz, D:r Falk och D:r Kinberg.

Ryd Badanst. m. radioakt. järnk. Elektr. ljusbud, Massagebad. Kneippbad. Skog och sjö. Billigt. Läk.: Bertel Möller, Sthlm.

Saltsjöbadens Badhotell Alla moderna badformer. Fullständigt gymnastikinstitut. Öppet hela året. Läk.: D:r O. F. Åberg.

Strömstad Havskuranst. Berömda gyttebad. Säs. 10 juni-31 aug. Läk.: A. Berghel, Sthlm.

Såtra Brunn 1,4 mil fr. Sala. Daglig vurstrafik, på best. drocka och automobil. Gyttebad, gymn., mass.; särsk. matordn. för magsjuka. Öpp. 4/6-6/8. Intend.: Doc. D:r Torsten J:son Hellman.

Söderköping Brunn och bad. Nytt 1-klass badhus. Nauheimerb., Elektr. ljusbud, Sjukgymn., mass. och hetluftsb. Utm. skogsrom. Gott billigt bord. Läk.: R. Almqvist, Sthlm.

Södertelje badinr öppen året om. Kallvattenkur. Två-massagebad, varma-, salt- och tallbarsbad, elektr. ljusbud.

Tranås Vattenkuranst. öppen året om. Varm- o. kallv.-beh. Luftbad, Röntgen, Höhensonne, Dietkur. Moderata priser. Läk.: H. Tham, Tranås.

Trosa Bad- och sommarvistelseort. Naturskönt läge. Ren och stärkande luft. Varm- och saltsjöbad. Två läkare.

Tulseboda Brunn- och kurort. Kyrkhult, Blekinge. 2 juni-31aug. Natursk. läge i högt ligg. skogstrakt. Utm. bad. Apotek. Billiga levnadsomkostn.

Tyringe Bad o. Sanatorium. Fysikaliskt dietiskt kurort. Elektr. glöd- o. bägljusbud. Högsolsbad. Teslastr., syrgasbad m. fl. Gott bord. God luft. Läk.: D:r O. Reimers, Tyringe.

Ulricehamns Sanatorium och badanst. Öppet året om. Vidstr. skogsrom. Mer än 300 m. ö. hav. Alla bruksbad o. fysikal. behandl.-met. Läk.: Joh. A. Andersson, Ulricehamn.

Varberg Havsbud o. gyttebadanstalt. Bästa havsbud, spec. gyttebad. Elektr. ljusbud. Moderata avgifter o. levnadsomkostnader. Läk.: D:r Olof Sandberg, Sthlm, Birgerjarlgat. 19.

Wermlands Eda Charlottenberg (N. V. Stamb.). Säs. 3/6-15/8 två term. Tidsenl. badhus, utm. bad, vanl. o. medicinska. Läk.: D:r J. v. Sneidern, Sthlm.

Öregrund Havsb. Härl. läge. Gott bord. Brukliga badf. Läk.: D:r H. Åkerberg, Öregrund.

Östhammar Skydd. läge vid vik av Ålandshav. Många badf. billigt. Tvenne läkare på platsen.

FAMILJERÄTTSÄRENDEN

Äktenskapsförord. Boskillnads- och äktenskapskillnads-mål. Boutredningar och arvskiften. TESTAMENTEN

Advokatfirman

Andén & Staël von Holstein

Eva Andén. Mathilda Staël von Holstein.

Lilla Vattugatan 14.

Riks 7576; 24488. Allm. 18336.

Bäst går

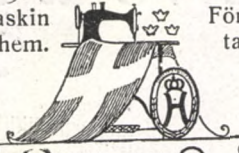
PELLERIN'S
VÄXT MARGARIN

Husqvarna

Symaskiner

En svensk symaskin
i varje svenskt hem.

Förmånliga avbet-
talsvillkor.

HUSQVARNAS NAMN
PÅ FABRIKATET

GARANTERAR FULL-
GOD VARA

FALU-ÄTTIKA

— den bästa **konserverings-,
mat- och bords-ättika** som
finnes i marknaden —

tillverkas och försäljes i parti

av

Stora Kopparbergs Bergslags A.-Bol.
STOCKHOLM.

VIGORS BARNTVÅL

100 % REN
ANTISEPTISK

Tillverkas av
KEMISK TEKNISKA FABRIKEN VIGOR
STOCKHOLM

TILLVERKAD
AV RENASTE
VÄXTFETT

INNEHÅLLER
INGA SKADLIGA
BESTÅNDSDELAR
ELLER KEMIKALIER

VERKAR SOM
SALVA, GÖR
HUDEN MJUK
OCH LEN

Ett lätt och angenämt arbete, som inbringar god och säker inkomst, kan envar å varje plats förskaffa sig genom försäljning av våra kem.-tekniska artiklar, ombärliga för varje hem. Begär prover och prislista.

Fabriken Vigor, Postfack 369.

PARAFFININJEKTIONER

Före

för profilförändring av
näsa och haka, även
kinder, nyckelbensgro-
par m. m. Facial ex-
tension (operativt ut-
plånande av ansiktsryn-
kor), samt alla övriga
plastiska operationer
utföras efter världs-
berömda amerikanska
och franska läkares
metoder.

I övrigt allt som tillhör
modern kroppskultur.

MARIA ENQUIST,
EXAM. SJUKGYMNAST.

INSTITUT
FÖR SKÖNHETSÅRD &
PLASTISKA OPERATIONER
BIBLIOTEKSG. 6-8

Efter

Före

Efter

**Lediga platser
Platssökande
Inackorderingar
samt
Diverseannonser
återfinnas i B: numret.**

liv fortsätta så här, blir jag snart
andligen förstörd. Kan någon ge
anvisning på prästgård, herrgård
eller pensionat, där det vore möj-
ligt bli inack. under semester och
råka glada, verkliga människor,
som skulle kunna rycka upp mig,
att jag kunde känna att jag än en
gång levde? Ingen blir tacksam-
mare än "Isolée".

N:r 35. Kan någon av Iduns
fiffiga rådgivare bistå ung lä-
karfru (studentska) i större lands-
ortssamhälle med ett gott råd vad
hon skall kunna hitta på för att
förtjäna en liten extra slant. Det
faller sig svårt för mig att av ma-
ken begära pengar till varje den
minsta småsak, hur frikostig och
vidsynt han än är. Arbetet borde
helst kunna utföras i hemmet och
ej vara allt för tidsödande. Är
ej rask i handarbete.

Tacksam för råd är

Lill-Ylva.

N:r 36. Finns det någon bland
Iduns läsekrets som är lika olyck-
lig som undertecknad och rodnar
jämnt och ständigt utan orsak.
Kommer någon på besök, blir jag
orolig och rodnar, sitter jag och
samtalar med någon och den tan-
ken kommer "så tråkigt det skulle
vara om jag nu skulle rodna" så
blir jag orolig och med detsamma
röd, det är så pinsamt. Har haft
lätt för att rodna så länge jag kan
minnas, men tänkte i min ung-
dom: det går nog bort med åren,
men det gör det ej. Har läst att
det finns fler som är besvärad
av samma obchag, och skulle jag
vara så innerligt tacksam för svar.

Frida.

N:r 37. Vore mycket tacksam
om någon av Iduns läsare ville
giva mig ett gott råd. Är om-
kring 30 år och telefonist och
skall nu efter många års tjänst-
göring avgå. Skulle vilja lära mig
något, men vet ej vad som vore
bäst. Hur vore det att lära kart-
ritning, är en sådan kurs mycket

(Forts i B: numret.)

BREVLÅDA.

RED: S BREVLÅDA.

Fru Karin. Skall tillställas
adressaten. För övrigt synes det
oss, att Eder ingående kännedom
om mannens psyke borde göra
Eder själv lämplig att skänka
råd åt alla stackars söndertra-
sade kvinnosjälar i deras kamp
om det evigt manliga.

Mowgli. Vår komplimang och
värt beklagande att vi sakna ut-
rymme för Eder vidräkning med
den lyckaren vären.

Carl — gren. Under medel-
måtten.

E. L. M. Kan ej användas.

Karina Wide. Nej.

Omar. Om vi rätt ha förstått
den något oätkomliga symboliken
i Drömmen om döden, syftar den
på världskriget med dess utrotan-
de av allt liv. Men kanske den
också åsyftar något helt annat. Vi
bekänna därför i all ödmjukhet
vår oförmåga att fatta den från
den riktiga sidan. Dikten påmin-
ner om vissa moderna tavlor, vil-
ka av den ena anges föreställa en
solnedgång, av den andra kor på
bete, medan konstnären själv för-
klarar att den föreställer allt och
intet.

EXP. BREVLÅDA.

"Villig i maj". Annsen kos-
tar kr. 7:—.

"Viyella" Flonell

(Namnet Viyella är inregistrerat)

är det starkaste och vackraste till
Blusar, Nattdräkter och Pyjamas
Clydella flonell krymper inte i tvätt, men
bevarar alltid sitt vackra utseende. Clydella
flonell är världsberömt för sin styrka, sitt
vackra utseende, sin mjuka kvalitet och
eleganta dessins.

För att vara säker på att få den äkta Clydella,
lägg då märke till, om namnet är påtryckt
tyget eller plagget.

Är det vanskligt för Eder att få Clydella, skriv då till
WILLIAM HOLLINS & CO., LTD.
Newgate Street, London E.C., England
som uppger Eder närmaste detaljhandel

Varemerke.

Gullfjordens

**Fiskfärs - Fiskbollar
Fiskbollar med hummer**

finnes i alla välsorterade Speceri- o. Matvaruaffärer

AKTIEBOLAGET MOLINDERSKA KONSERVFABRIKEN

Fru Lindholms 10:de bok

Diet- och receptbok

Pris 2:— kr.

Rekvireras direkt hos mig eller
genom bokhandeln.

Ur innehållet:

Dietetiska riktlinjer.
Några näringsfifror.
Detaljer i dietplanen.
Föreslag till daglig matordning.
Om temperaturmätning.
Om håll.
Svettdrivande medel:
Drycker, inpackning, Priessnitz'
omslag.
Om komplikationerna:
Lungblödning, lungsäcksinflam-
mation, sträptuberkulos, tarmtu-
berkulos.
Om några symptom:
Föbern, hostan, nattsveiten, hål-
let, matlusten, gasbildning, hals-
bränna, om sömnen.
"Förkyllning".
Blodbrist.
Hygieniska åtgärder:
Hals-, mun- o. näshygien. Upp-
hostningarna. Desinfektionsväts-
ka. Bostadshygien.

FRU HEDVIG LINDHOLM
Upplandsgat. 68, Stockholm.

Frälsningsarméns Handelsdepartement

24 Östermalmsgatan 24
STOCKHOLM

**Bok-, Musikinstrument
och Pappershandel**

Filialer:

S. Allégatan 9, Göteborg
Norrländsgatan 21, Sthlm

Musikinstrument:
Gitarrer, mandoliner, gitarr-
mandoliner, gitarrulor, violi-
ner, citteror, dragspel flöjter,
klarinetter, mässingsinstrument
av förstklassig svensk och ut-
ländsk tillverkning, trummor;
federal, strängar och övriga
tillbehör. Orglar från främsta
fabriker.

Förstklassiga kvaliteter:

CEYLONTÉ

å 10 kr. pr kg. (i paket om 50-
och 100 gram).

ARMÉNS KAKAO

å 7:50 pr kg. (i påsar om 100 gr.)
samt 8:— pr kg. (i burkar om
1- och halvt kg.).

ARMÉTVAL

å 8:— pr stång, 80 öre pr tvål.

ARMESKOKRAM

å 0:75 pr ask om 100 gr.

Kullgrens Grav- vårdar

*Ågna Edra
avlidna en
bestående
minnesvård!*

Rikhaltig katalog gratis.

GRANTAKTIEBOLAGET
C. A. KULLGRENS ENKA
UDDEVALLA

EUCALYPTUS

Tabletten
är välsmak-
kande, kraftigt
verkande vid
förkyllningar hals-
o. strupåkommor etc.

Weydes Tekn. Fabriks A/B., Norrköping.

55 Kungsg. **Almedahls** 55 Kungsg.

Försäljnings-Magasin
Kungsgatan 55 - Göteborg

Kontoret 2166 Butiken 1131

Rikhaltigt lager av
Linne- och Bomullartiklar
Levererar fullständiga
Linneuppsättningar
för Hotell, Restaurationer, Sjukhus,
Badhus, Ångbåtar och privat hem
samt Brudtystyrslar

Damast- och Drälldukstyg Lakanslärft Handdukar Gardiner Broderier Spetsar Vita och kulörta bomullstygger	Tennistygger i linne och bomull Baddräkter Badkappor Badlakan Badhanddukar Badmössor Badtofflor Badmattor m. m.
--	---

Men har hon med sig, som han lofvade en
flaska Divinia Parfym, då förstår jag allt

**Löfmark & Haglunds
PIANO**

ST. NYGATAN 55, MALMÖ.
Säljes även på avbetalning.

KONJAK
är bra vid
förkylning, men

P I X
ÄR OCKSÅ BRA

Askar i försäglade omslag: 75 öre
och i påsar: 25 öre.

**VITRUMS
FERROL**

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å
**APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM**
Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

Dina blommors trevnad
är ditt hems trevnad.

Detta uppnås genom
användande av

**Stidsvigs
Blomstergödning**

**A.-B. FETTINDUSTRI,
Malmö.**

Finnes hos de flesta frö- & blomsterhandl.

**FREJAMI
PASTILLERNA**

fylla såväl hygienens som
den goda smakens krav.
Välgörande vid fall av hosta,
heshet och liknande åkom-
mor.

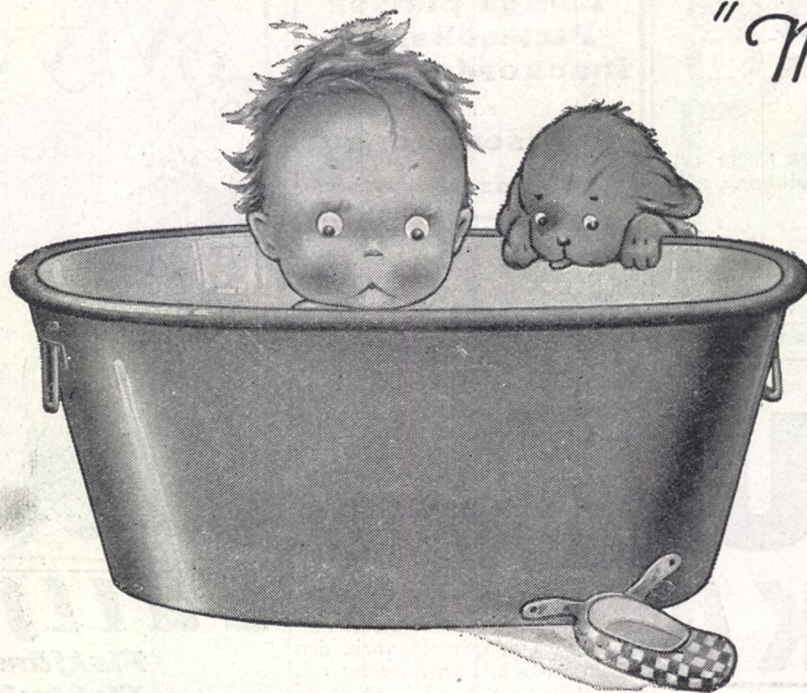
REN SOCKERPRODUKT!

SALJAS
ÖVER-
ALLT!

"FINNESS"
A.B. ÖREBRO SKOCREAM

"Mamma! Mamma!!
Vovve åt upp min
Tvål!!!"

"Och det var
VINOLIA"

VinoliaTvålar finnas överallt.

V 18

COVER-COAT

MJUK OCH SMIDIG KVALITÉ

TILL

DRÄKTER

IMPREGN. **COVER-COAT**

TILL

**KAPPOR OCH
ROCKAR**

A/B NORDISKA KOMPANIET
YLLEAVD. STOCKHOLM

ORDER FRÅN LANDSORTEN EXP. MOT
POSTFÖRSKOTT ELLER EFTERKRAV

**ENGELSKA
DAMSNÖRSKOR**

— NYHET FÖR SÄSONGEN —

AV MAHOGNYFÄRGAD BOX-
KÄLV MED PERFORERADE
TÅHÄTTOR, LÅGA KLACKAR

KR. 65:—

STORT URVAL AV
ALLA SLAGS DAM-
OCH BARNSKODON

A/B NORDISKA KOMPANIET
DAMSKOAVD. STOCKHOLM

ORDER FRÅN LANDSORTEN EXP. MOT
POSTFÖRSKOTT ELLER EFTERKRAV

Här kommer desserten

Länge leve
**AHLGREN'S
ÄGG-ERSÄTTNING**

Krantz

Ibsen och kvinnoemancipationen. Av Georg Edlund.

Som ett apropå till framförandet av Henrik Ibsens historiska skådespel "Fru Inger till Östråt" på Dramatiska teatern.

"Det moderne samfund er ikke et menneskesamfund; det er bare et mandfolkssamfund."

Henrik Ibsen (1883?)

OM MAN FATTAR UTTRYCKET kvinnoemancipation i mer begränsad bemärkelse och därmed menar de först under 1800-talet programmatiskt utformade kraven på kvinnans likställighet med mannen i socialt, ekonomiskt och politiskt hänseende, då måste man konstatera, att Ibsen ursprungligen stod kyllig gentemot feminismen i denna dess ortodoxa utformning.

Brandes, som närmare utfört denna synpunkt, framhåller t. ex. hans ovilja mot Stuart Mill, som ju gav det teoretiska underlaget åt rörelsen, och fastslår, att "det er Ibsens Forstand, som her har ændret hans Følelsesliv", så att motståndet avlöstes av en "des lidenskabeligere Tilslutning". Men det kan ifrågasättas, om han någonsin verkligen blev en fullt rättrogn anhängare. Visserligen kunde han inte hindra, att hans dramer blevo den outtömliga arsenal, varur kvinnorna hämtade vapen till sin befrielsekamp, men det är knappast troligt, att han med blida ögon såg, huru t. ex. problemtragedien "Et dukkehjem" degraderades från konstverk till enbart kodex av välvisa "Ottillior", för att använda Strindbergs terminologi. Man måste väl nämligen förutsätta, att det var mer än en skadeglad önskan att slå kallt vatten på feststämningens flammor, att det låg allvar bakom, då Ibsen i sitt ryktbara tal i "Norsk Kvindesagsforening" 1898 yttrade:

"Jeg er ikke medlem af Kvindesagsforeningen. Alt, hvad jeg har digtet, har ikke været ud af nogen bevidst tendens. Jeg har været mere digter, mindre socialfilosof, end man i almindelighed synes tilbøjelig til at tro. Jeg takker for skålen, men må fralægge mig den ære bevidst at skulle have virket for kvindesagen. Jeg er ikke en gang på det rene med, hvad kvindesagen egentlig er. For mig har det stået som en menneskesag. Og læser man mine bøger opmærksomt, vil man forstå det. Det er nok ønskeligt, at løse kvindespørgsmålet, sådan ved siden af; men det har ikke været hele hensigten. Min opgave har været menneskeskildring."

Att denna skenbara okunnighet om kvinnorörelsen är överdriven i sin formulering, inses emellertid lätt. Gran påpekar, huru Ibsen några år under 80-talet "direkte deltok i den sociale og politiske emancipation" och bl. a. undertecknade ett förslag om gift kvinnas äganderätt. Då han 1879 vistades i Rom, uppträdde han med iver i ett par praktiska reformfrågor inom den skandinaviska föreningen. Det gällde dels rätten för kvinnor att beklåda bibliotekarieposten, dels rösträttens utsträckande till de kvinnliga medlemmarna. Det stora tal, som Ibsen vid detta tillfälle höll, visar, att han var väl förtrogen med tidens vanliga argument i kvinnosaksfrågor. Men han tillägger också egna skäl:

"Kvinderne har noget tilfælles med den sande kunstner, ligesom med ungdomen overhovedet, noget, som erstatter det praktiske forretningsbegreb", nämligen "dette geniale instinkt, som ubevidst træffer det rette."

"En menneskesag"! Härmed ha vi nått hjärtpunkten i Ibsens ställning till kvinnoemancipationen. Den är för honom ett led i personlighetens frigörelse och innebär något vida mer än ett program. När han, som i de flesta av sina dramer, låter handlingen koncentrera sig kring en eller flera kvinnogestalter, så beror detta på, att kvinnorna i högre grad än männen synas honom i stånd att förverkliga den individualism, som är nerven i hans diktning. Ellen Key har med kongenial

skarpblick framhåvt detta i sitt bidrag till festskriften på Ibsens sjuttioårsdag 1898, "Torpedo under arken" (omtryckt i "Tankebilder"), då hon säger:

"Ibsen har sett, att hon (kvinnan) ger en större, en mera personlig hängivenhet åt sitt livsideal än mannen; att hon på sitt område, känslans, har en lidelsefullare iver att utmana livslögnen, att repa upp maskinsömmarna, att välta spelet, icke att flytta brickor; att hon står mera upprätt än mannen, när Akkordens Änd kräver underkastelse, att hon icke så lätt låter tudela sig på en offentlig och en enskild moral.

Att vara mindre samhällsvarelse, mera naturkraft än mannen — detta är den egenskap, som för Ibsens syn gör kvinnan till en mer fullblodig, mer livsduglig, mer livskrävande, mer verklighetskär, mer helhetstränande varelse än mannen.

Människosjälarna kunna indelas i organiska och oorganiska. — Ibsen gör oftare den manliga själen oorganisk, färdig och avslutad, men den kvinnliga däremot oftare organisk, växande, det är vardande."

Frågan om Ibsens ställning till kvinnoemancipationen synes mig bäst belysas genom en studie över hans mest karaktäristiska kvinnogestalter.

*

Ett av de utmärkande dragen i det Ibsenska dramats konstruktion är kontrastverkan mellan två kvinnofigurer. Detta är ju i och för sig ingalunda något originellt grepp utan ett motiv, som med förkärlek använts inom alla tiders dramatik. I Ibsens tidigaste produktion får det ännu en rätt skematisk utformning. Furia i "Catilina" gör ju allt skäl för sitt namn, medan Aurelia representerar "das ewig weibliche" i traditionell romantisk mening. "Fru Inger til Østråt" är en kvinna av djärvare resning och mer utpräglad individualitet vid sidan av dottern, den blonda och själfulla Eline, men först då skalden befriat sina figurer ur det Scribeska intrigskeemat, vinner studiet av de enskilda människorna i intresse.

Redan i "Gildet på Solhaug" finnas, trots den lyriska folkvisetonen, vissa moderna drag genom äktenskapsmotivets plats i förgrunden, och detta gäller även om det i vikingaram infattade "Hærmændene på Helgeland". Signe och Dagny äro endast nya varianter av Aurelia-typen, men deras kontraster Margit och Hjørdis ha en mer originell profilering. Den mörka och lidelsefulla Margit imponerar framför allt vid sidan av sin makes ynkedom. Gran påpekar, huru "allerede her — i hans förste egteskapsdrama — er forholdet det samme som det næsten altid blev senere, — at det er kvinden som duer, kvinden som er helten og manden som er pjalten".

Rikare karaktäriserad, mer plastiskt utformad, möta vi denna kvinnotyp i Hjørdis. Hon är demonisk som Hedda Gabler, men hon griper oss djupare än vampyrnaturen Hedda. Liksom hos Ella Rentheim har en mans svek "dræpt kærlighetslivet" hos henne. Men trots sina moderna drag verkar hon framför allt stilsierad valkyria och har bevarat släktskapen med Brynhild och isländska sagokvinnor, t. ex. Gudrun Osivisdatter, vilkens beaknelse, att "ham var jeg værst, som jeg elskede mest", nästan klingar som Hjørdis ledmotiv.

Ha då redan Margit och Hjørdis något med kvinnoemancipation att skaffa? Ja, så tillvida som de förebåda de kvinnor i Ibsens dramatik, vilka äro bärare av emancipationstankar i den bemärkelsen, att de gentemot samhällets yttre, konventionella krav och officiella morallagar sätta sin individualitets obetingade rätt till självhävande.

I "Kærlighedens komedie" möta vi för för-

sta gången kvinnoemancipationen som medvetet fattat problem. Svanhild är för sin omgivning samma "unge drømmende gæde" som Susannah Thoresen var för den unge Ibsen. När hon sitter vid tevatensbackkanalen i taternas krets, faller hon i grubbel, tills hon väcks av moderns tillrop: "Drik, Svanhild, førend theen bliver kold!" Grubbel över vad? Över huru verkligheten vingklipper hennes åtrå att "bryde egne veje", huru hon måst avstå från sin önskan att bli målarinna eller skådespelerska för att inte riskera sina framtidsutsikter i männens ögon. Och när hon hos Falk möter förståelse och kärlek, dröjer det inte länge, innan resignationens höstlöv falla. Man förstår lättare den högspända erotiska idealismen i "Kærlighedens komedie", om man ser den mot bakgrunden av "Amtmandens døttre". Camilla Collett hade från sin ungdomskris bevarat bittra erfarenheter av, huru ömtålig kärleken är för vardagslivets till synes obetydliga "forviklinger". I sin djupsinniga lilla dikt med detta namn har Ibsen gett uttryck åt samma tankar. Liksom biet med sorg såg den äppelblomma, han på våren älskat, utveckla sig till en frukt, som "trilled fra grenen og sprak" i höststormarna, kunde illusionsbubblorna råka brista för de unga, som grundade sitt äktenskap på

"illusionskrediten, ved langsiktsveksler på en evig rus, på permanens af alden atten — nitten, og på umulighed af gift og snus."

Svanhild blir liksom Brand en martyr för helhetskravet, här tillämpat på det erotiska området med en stränghet, som gör, att hon synes oss omänsklig, då hon uppoffrar nuets lycka av fruktan för dess förlisning i framtiden.

I Agnes och Solveig kulminerar hos Ibsen romantikens kvinnoideal: den alltförlåtande, passiva kärleken. Båda ha ju en underbar poetisk styrka, värdiga systrar till Fausts Gretchen och Adam Homos Alma.

Selma Bratsberg i "De unges Forbund" visar oss redan konturerna till Nora-gestalten. Hennes viktigaste repliker äro t. o. m. formulerade så, att de peka direkt mot "Et dukkehjem". Som en sannskyldig "prinsessa på ärten"* behandlas hon av hela sin omgivning, främst maken och svärfadern, som avguda henne och äro lika ivriga att skydda hennes bräckliga gestalt för drag som hennes sinne för bekymmer och allvarliga tankar. Men när kraschen inte längre kan hemlighållas, då säger mannen: "Vi får bære ulykken sammen". Hennes ögon öppnas plötsligt, och hon brister ut i harmfyllda ord:

"O, hvorledes har I mishandlet mig! Skændligt, allesammen! Alltid skulle jeg tage; aldrig fik jeg give. Jeg har været den fattige iblandt jer. Aldrig kom I og kræved noget offer af mig; intet har jeg været god nok til at bære. — — —"

Hvorledes har jeg ikke tøret efter en dråbe af eders sorger! Men bad jeg, så havde I ikke andet end en fin spøg at vise mig bort med. I klædte mig på som en dukke; I legte med mig, som man leger med et barn. O, jeg havde dog en jubel til at bære det tunge; jeg havde alvor og længsel mod alt det, som stormer og løfter og højner. Nu er jeg god nok; nu, da Erik intet andet har. Men jeg vil ikke være den, man griber til sidst. Nu vil jeg intet have af dine sorger. Jeg vil fra dig!"

Men försoningen mellan makarna lät ej länge vänta på sig. En annan utveckling stred mot styckets uppslupna lustspelsstämning.

* Jag finner, att samma uttryck använts av Fogelqvist i hans utmärkta studie över Ibsen (Verdandis småskrifter n:r 140).

Louis Ganne. Azurkustens kompositör. Av Dolores Örn.

Komponisten Massenet och Monte Carlo-Teaterns direktör Gunebourg inför uppförandet av Massenets opera "Cleopatra".

DEM HAR INTE LOUIS GANNE ATT tacka för många stunder av musikalisk njutning? Vem har inte elektriserats av den medryckande farten i "La Lorraine" eller "Père la Victoire"? Den senare har också blivit ett kärt smeknamn på Clemenceau. Dessa populära marscher ha utgått i fem millioner exemplar, och tillika med "Valse des Blondes", "la Czarine", "Ronde parisienne", "Mazurka des Pierrottes" och dussintals andra, utgöra de små gyllne bäckar för sin lycklige skapare. Hans opera, "Les Saltimbanques", inbragte vid "Théâtre des Célestins" i Lyon över hundratusen francs i recetter på sju kvällar.

Han kommer hjärtan att klappa och nerver att vibrera var hans skapelser ljuda, under soldatens uniform såväl som under världsdamens silke och spetsar. Men så är han också född i Frankrikes

Med "Samfundets stötter" fullföljer Ibsen de klart formulerade emancipationstankarna från "De unges Forbund". En präktigare och mer originell representant för kvinnofrigörelsens idéer än Lona Hessel kan väl knappast tänkas. Särskilt intressant blir en jämförelse mellan henne och Gunnar Heibergs "Tante Ulrikke". Bägge hade ju samma levande förebild, men vilken skillnad på de båda författarnas dikteriska utformning av det tacksamma motivet! Först några ord om modellen. Det var en äldre dam, Asta Hansteen, som vid den tiden satte skräck i alla välsinnade borgare genom det obehärskade sätt, varpå hon tog sig an kvinnornas sak, närmast som försvarsadvokat för en svensk adelsdam, som råkat illa ut för en norsk student. Glödande av helig hänförelse var hon outtröttligt verksam genom föredrag och broschyrer. Hon uppträdde iförd ridpiska som försvarsvapen, torde ha påmint något om senare tiders suffragetter och var naturligtvis en tacksamt objekt för skämtpressen.

Tante Ulrikke är förmodligen rätt noga kopierad efter förebilden, men verkar ju ändå nästan karrikatur, ehuru behandlad med en viss god-

hjärta Buxières-les-mines Allier. — Son till en fattig arbetare, som dödades i en gruva, hade han stora svårigheter att bekämpa för att nå sitt mål. Men Louis Ganne var begåvad med ett mått energi och viljestyrka tillräckligt stort för att slå igenom i detta Paris, som endast motvilligt låter sig erövras.

Hans rykte var redan för över tjugo år sedan befast. Innan han för sin tekniska utveckling var elev hos Dubois, Frank och Massenet, hade han studerat för Messager och Chabrier, från vilka han ärvt den enes medryckande fart och den andres graciösa form. En veritabel son av Mars och Venus kan man kalla Louis Ganne.

När man lyssnar till "Le Nocturne du Cocorico", "Délices", "Eternelle", "Ivresse", eller "Phryné" så är man på spåren hemligheten med komponistens makt över människorna: hans skimrande melodi, lagom pikant, lagom känslfull.

Kärleksmotivet — nyckeln till alla rasers språk, med detta universella alfabet talar Louis Ganne till hjärta och sinne. Den lille mannen, med de kraftiga skuldrorna och det av nervös energi uttrycks-

Louis Ganne.

fulla anletet med sitt vinnande leende, är med taktpinnen i hand en fältherre som helt har orkestern i sin makt.

"Les Concerts Ganne" äro också en eftersökt njutning varje onsdag i Monte Carlos nya teater, dit medlemmarne av "Les Salles privées" äga fritt tillträde. Och där man samtidigt har förmånen att lyssna till mästarens tonskapelser och se honom anför en elitorkester.

Louis Gannes ende son, Paul Ganne, en begåvad violinist, ingick under kriget i flygkåren. 1918 attackerades hans aeroplan av fem fiendliga flygare, av vilka han lyckades nedskjuta tre, — för vilken bragd han på slagfältet dekorerades med hederslegionen. — "Il a la croix de guerre et le ruban rouge", sade hans far med ett ömt leende då han visade mig sonens porträtt, som stod stött emot en staty av Phryné, ett konstverk i brons från beundrare till tonskapelsen av samma namn.

— "Jag älskar Rivieran för det sköna klimatet, solen, blommorna och det blå Medelhavet", sade Louis Ganne, "men ert land är också skönt — och Stockholm är hänförande vackert — och kanalen till Göteborg — — Oui, oui, madame. Jag har angenäma minnen av Sverige", försäkrade maitre Ganne och log sitt vinnande leende.

lynthet, som aldrig senare utmärkt Heiberg. Framför allt saknar man djupare psykologisk motivering. Lona Hessel däremot har passerat en diktardjarnas smältugn, hon griper och övertygar oss som en människa därför, att man förstår, huru hon blivit den hon är. Vi ha här samma förhistoria som i "John Gabriel Borkman". Konsul Bernick har vållat sin egen ofärd, emedan han i ungdomen uppoffrade den fattiga Lona Hessel för den rika Betty Tønnesen och därigenom "dräpt kärlekens liv" hos den kvinna, han älskade. När hon nu dyker upp i ett litet norskt Kråkvinkel, har hon länge levat i frihet under eget ansvar på andra sidan Atlanten. Men trots att hon för sitt köns talan, vill hon inte veta av någon kvinnoöverskattning. När konsul Bernick helt galant förklarar, att kvinnorna äro "samfundets stötter", avfärdar hon det som en "skröbelig visdom". Medan tante Ulrikke bedriver "demagogische Umtriebe" på folk-

* Man kan omöjligt komma ifrån detta uttryck. Det är ingalunda en fras, som Aug. Brunius en gång sagt utan innebär det blodigaste allvar. Ständigt återvänder Ibsen till detta motiv.

Blomsterbataljen i Monte-Carlo, för första gången efter världskriget.

Komponisten C. Saint-Saëns och tenoren Renaud på Monte-Carlos terrass.

O. B. SJÖGREN
JUVELERARE

DROTTNINGGATAN 80

HÖRNHuset AV KUNGSGATAN

KONSTNÄRLIGT HAMRAT
SILVER, SKÅLAR, BONBONIERER, SKEDAR M. M.
TILL FACILA PRISER.

På väg mot brudstolen.

Fritz von Schwerin.

Margareta Engström.

Felix von Schwerin.

Barbro Liljefors.

FÖRLOVNING HAR EKLATERATS MEL- lan notarien i Kommerskollegium greve *Fritz von Schwerin* och fröken *Margareta Engström*, dotter till framlidne kapten C. S. Engström i Visby och hans efterlämnade maka, född Bernhardt. Och vidare har förlovning ingåtts mellan löjtnanten vid preussiska livkyrassjärregementet greve *Felix von Schwerin* och fröken *Barbro Liljefors*, dotter till vår berömda målare Bruno Liljefors och hans maka, född Olofsson.

De bägge grevarna von Schwerin — den ene svensk, den andre tysk — tillhöra var sin gren av svensk, den högt frejdad släkt, som från Pomern, där den redan på 1100-talet intog en framskjuten ställning, under tidernas lopp delat sig i ett stort antal olika grenar, av vilka flera än i dag fortleva såväl i Tyskland som Sverige — hit inkom ätten dock först i början av 1700-talet.

Alla dessa många olika förgreningar — inalles ha i Tyskland och Sverige funnits över ett tjugotal ätter von Schwerin — härstamma från tre bröder Gerhard, Oldwig och Werner von Ctzwerijn, riddare på Usedom under senare hälften av 1200-talet, och egendomligt nog ha ättlingar av alla de tre medel-

tida stamfäderna blivit bofasta i vårt land, där de upptagits inom vår adel. Trots den så oerhört avlägsna frändskap, som numera helt naturligt föreligger mellan de olika ättegrenarna — därvid då naturligtvis bortsett från eventuella ingiften ätterna emellan — gör sig dock än i dag en synnerligen god sammanhållning gällande mellan de tyska och de svenska bärarna av det Schwerinska namnet. En släktförening, "Familienstiftung" grundad 1860, utgör en stark sammanhållande länk mellan såvälde i Tyskland som Sverige bosatta ättegrenarna och dennas medlemmar samlas också årligen till "Familientag", i allmänhet på något av ättens många tyska gods men också en och annan gång i Sverige.

Greve Felix von Schwerin, som nyligen förlovat sig med fröken Liljefors, tillhör den tyska ättegrenen Wendisch-Wilmersdorf och är innehavare av det stora fideikommisset Bohran i Schlesien. Som preussisk officer har greve Schwerin under världskriget deltagit i striderna på östfronten och de sista åren har han varit attacherad vid tyska beskickningen i Stockholm. På tal om världskriget kan nämnas, att icke mindre än tre tyska generaler med namnet von Schwerin — av skilda ättegrenar — varit

med i den stora kampen och i detta sammanhang bör nämnas, att även en svensk bärare av namnet, greve Curt von Schwerin, under kriget stått i tysk officerstjänst.

Denne sistnämnde är yngre bror till den nyförlovade greve Fritz von Schwerin — en annan bror var den unge Filip von Schwerin, vilken som deltagare i det finska frihetskriget nu för ett par år sedan lät sitt liv för Finlands sak. I detta sammanhang stiger osökt fram för oss minnet av den unge hjälten från Finlands och Sveriges sista gemensamma kamp, den av Runeberg besjungna Wilhelm von Schwerin.

Den nyförlovade greve Fritz von Schwerin tillhör den s. k. Grelenbergiska ättegrenen, som 1776 erhöi svensk grevlig värdighet och då adopterades på en förut befintlig svensk grevlig ätt Schwerin, som i sin ordning är en utgrening av den förut existerande friherrliga ätten, som åter i sin tur tillhör den äldsta svenska, den s. k. Spantekows-grenen — som synes en ovanligt invecklad härva av skilda släktgrenar, vilka dock alla — om också först långt tillbaka in i medeltiden — mötas i ett gemensamt ursprung.

KARL LÖFSTRÖM.

möten i stadens utkanter, klargör Lona Hessel för sina närmaste, att frihet, sanning, förtroende och uppriktighet äro lika oundgängliga grundvalar för äktenskapet som för samhället.

Vid sidan av Lona Hessel ha vi i "Samfundets stötter" två kvinnogestalter av intresse: Dina Dorf och Marta Bernick, konsulns syster. Den förra är liksom Selma Bratsberg föremål för sin omgivnings ängsliga övervakning, dock icke beroende på kärlek och beundran utan på fruktan för, att hon skall få en aning om de mystiska skandalthistorier, som äro förknippade med namnet Dorf. Men Dina finner sig illa till mods i kretsen av stadens moraliska damer och griper med glädje tillfället att få följa Johan Tønnesen till Amerika, där hon hoppas, att människorna inte äro "så meget anstændige och moralske", men i stället "naturlige". Hon lovar att bli hans hustru, men tillfogar:

"Først vil jeg arbejde, blive noget selv, således, som De er det. Jeg vil ikke være en ting, som tages."

Marta Bernick är mera flyktigt skisserad, men man märker, att hon är en kvinna av självständigare resning och finare, vidare blick än t. ex. svägerskan och hennes umgänge. Hon går upp i sin lärarinnegarning och är ett moderligt beskydd för Dina Dorf. Med vemodigt glädje ser hon den unga flickan lyckliggöras av just den man, som hon själv i hemlighet hållit av.

Så äro vi då framme vid det drama, tack vare vilket Ibsen blev världsdiktare, "Et dukkehjem". Från den stunden var det också, som han kom att betraktas som kvinnosakens diktare par préférence. Nora-gestalten blev det fältecken, under vilket man drog till strids mot "the man-made world". Huru meningarna än bröto sig kring stycket, för den allmänna opinionen stod det fast från början, att det var ett uttalande till förmån för kvinnans rätt att frigöra sig ur ett omaka äktenskap, att, då det gällde ett antingen — eller, ställa plikterna mot sig själv framför plikterna mot sin omgivning.

Vilken oerhörd storm detta drama väckte i hela den s. k. civiliserade världen, förstär man bäst av de otaliga föredrag, broschyrer och tidningsartiklar, som det gav anledning till. Man var missnöjd i Belgrad och uppbragt på Tromsö! För en kollega till prosten Stråmand och pastor Manders blev stycket en kärkommen anledning att predika över "Hedenske og kristelige Tanker om Ægteskabet"! Framför allt fann man ju slutet otillfredsställande och var — icke minst i Tyskland — "sittlich entrüstet" över den pliktförgätna Nora, som inte ens tanken på barnen kunde kvarhålla.* För att tillfredsställa publikens krav fabricerades nya avslutningar. Dråpligt

* Det är anmärkningsvärt, att i Sverige bl. a. Anne-Charlotte Leffler ogillade slutet och ansåg, att Nora bättre funnit sig själv genom att stanna.

är det tyska receptet på en fjärde akt (meddelat i Halvorsen: "Norsk Forf. lex."). Det är en sannskyldig familjeidyll i sentimental borgerlig dramstil: fru Linde-Krogstad hjälper Nora att pyssla om hennes sistfödde, och till belöning för sitt välförhållande får Nora en stor strut makroner av den förträfflige Helmer. Friden är återställd, "det vidunderlige" har skett! Uppbragt av dylika välment tilllägg gjorde Ibsen själv ett utkast till en förändring av slutet, enligt vilken Nora skulle sjunka ner vid dörren till barnkammaren, då ridån föll. Men han förklarade själv detta nya slut för en "barbarisk völdshandling" och uttryckte sin önskan, att det aldrig skulle komma till användning.

Ibsen har helt och hållet avstått från det så tacksamma och nära till hands liggande greppet att låta Nora bli ställd inför en traditionell dramatisk plikt-kollision: önskan att bli fri, harmen över Helmers lumpenhet kontra kärleken till barnen. Nej, när Nora en gång fått ögonen öppna, när personligheten vuxit fram ur "lærkefuglen", då gives för henne ingen återvändo. Huru skulle hon, den brottsliga, kunna vara den rätta uppfostrarinnan av sina barn, innan hon fått tid att samla sig och uppfostra sig själv? Ungefär så bemöter hon Helmers invändningar.

(Forts. och slut i nästa nummer.)

ZYRISKA SIDENTYGER

Taffetas Chiffon, Crêpe de chine
Råsiden, naturfärgat och färgat
Foulard-Siden, tryckt och otryckt
Satin élégant, Satin Charmeuse
Prov omgående.

G. Henneberg
Seidenhaus, ZÜRICH

Sverige som bokspredare i Ryssland.

Och litet om rysk "intelligens" i bolsjevtider.

DET ÄR INTE BARA EFTER BRÖD, man hungrar i Ryssland, utan också efter böcker — liksom man alltid där i förtvivlan och nöd trängtat också efter andliga ting och mer än i något annat europeiskt land "ur djupa ropat till Herren". Och det ser egendomligt nog ut, som om Sverige skulle få den uppgiften att till det stora landet i öster förmedla böckernas kultur. Efter vad tidningen Idun erfarit, har nämligen i vårt land ett företag satts i gång med det syftet att hos oss trycka ryska böcker, vilka så skulle i stor skala sändas över till Ryssland, där det numera varken finns enskilda förlag eller ens papper. En stor svensk boktryckartrust står bakom dessa planer, vilka emellertid ännu icke ha tagit så pass fast form, att vi kunna gå in på detaljer. Böckerna skulle sättas och tryckas hos Hasse W. Tullberg, som är det enda svenska boktryckeri, vilket har ryska typer, och man har där redan börjat med sättningen av vissa smärre arbeten. Det är klart, att det här finns möjligheter för en stor svensk framtidsexport, men — här finns också ett men, och det har närmast gestalt av den ryska rubelsedeln. Denna är ju nämligen nu så gott som värdelös, och för den kunna alltså ryssarna icke få så mycket som en almanack. T. v. får man väl därför nöja sig med att sända böckerna till Västeuropa (London o. s. v.), där det finns stora ryska kolonier. Och slutligen ha även våra egna högskolor

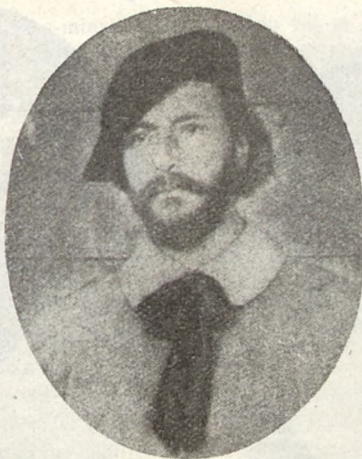

Dmitri Meresjkovski.

stort behov av ryska böcker för studier av språket.

Liksom vår Rurik och hans män i den grå forntiden drogo neråt Volga å sina skepp, så torde nu vår litteraturs hjältar komma att draga ut i det vida ryska landet genom i Sverige tryckta ryska översättningar. I Stockholm vistas sedan några månader tillbaka en rysk lärd och skriftställare, *Evgeni Alexandrovitj Ljatski*, som arbetar för det nämnda företaget, och han och framför allt hans medhjälper och sekreterare, fru *Alexandra Vladimirovna Béloborodova*, ha redan nu tagit itu med att överflytta svenska litterära arbeten till det språk, vars läsupplik ej som hos oss kan räknas i några tusental, utan i femtio, ja hundratusental. En medarbetare i Idun har haft förmånen komma i förbindelse med de båda ryssarna, som — intima vänner som de äro till Gorki, Andrejev, Meresjkovski m. fl. — hade åtskilligt intressant att berätta om den ryska "intelligensen" av i dag.

Gorki — säger Alexandra Vladimirovna, själv i sin klokhet, självständighet och mänskliga mildhet en sympatisk representant för denna "intelligens" — Gorki är en stor författare, men som politiker intet. Hans vänner äro bolsjeviker, och som han har en

Leonid Andrejev.

svag karaktär, har han därför låtit bolsjevikerna lägga beslag på sitt namn. Och hur har han det? Han lever mycket luxuöst i en våning på fjorton rum, han omger sig med dyrbara och sällsynta föremål, som förut tillhört museerna, men själv är han olycklig. Ty han förmår inte skriva mer. Och lungsoten tår på hans krafter. Lungsoten, som

Evgeni Alexandrovitj Ljatski.

tycks vara en formlig "yrkessjukdom" för de ryska skriftställarna: dessa, som tåras av en inre eld och ofta få genomgå så obeskrivligt mycket av nöd och umbäranden.

Om bolsjevismen har andra litterära namn att

Fru Andrejev.

smycka sig med? Ahjo, en del förut okända ungas. Men det är betecknande, att samtliga dessa äro ett slags litteraturens futurister, och deras alster handla om blod och mord och hemska ting och förstås även i någon mån själen. Den verkliga ryska "intelligensen" har flytt, den lever nu mest i Paris och London. I Stockholm? Nej, de ryssar, som äro här, tillhöra antingen den reaktionära forna aristokratien eller äro bolsjeviker.

Meresjkovski, som väl är det samtida Rysslands finaste och mest kultiverade intelligens och som stod utanför partierna, lever nu i Paris med sin familj. Också hans maka, fru Gippius, hör till det bemärkta Ryssland: hon är en av dess finaste lyriker med en manligt skarp intelligens och en franskt färgad bildning.

En annan av det unga Rysslands förgrundsfigurer, Leonid Andrejev, flyttade, som man minns, med sin familj till en villa i Finland, där han, sjuk som han var, nyligen avled i skräcken över några bolsjevikbomber, som råkade falla ner i hans trädgård.

Här våga vi göra en liten parentes i Alexandra Vladimirovnas berättelse. Vad är det för en siarkraft hos de ryska diktarna, som kommit dem att ana och förutse allt som skulle ske? Läs t. ex. Dostojevskis "Onda Andar"! I denna bok, skriven på 1870-talet, skildrar han bländande klart andan och sinnelaget hos de individer, vi nu kalla bolsjeviker: dessa abstrakt tänkande, självgoda människor, som under allt sitt prat om "ett bättre tillstånd" hata människorna och älska blott sina egna meningar. Och Andrejev åter — Andrejev, som under studieåren svalt och skrev och tre gånger sökte begå självmord — hur har han icke i "Rövaren" återgett det ryska själstillstånd, som ledde till bolsjevismen: "rövaren" är den unge idealisten, som i desperation efter det att hans hopp och tro svikits, ger sig ut på landsvägarna och plundrar och mördar, som blir ond därför att han ej kan få bli god — — — I en hel rad andra arbeten återger Andrejev form-

Maxim Gorki.

liga visioner av den skräck, som skulle komma. Det sista, som han skrev och som ännu ej utkommit, hette — berättar nu Alexandra Vladimirovna — "Satans skratt" — skrattet över det Guds rike, som människorna ville skapa, och som blev till ett demonens — — —

Andrejev var ej heller en lycklig man, fortsätter den unga ryska skriftställarinnan. Jo dock, det fanns för honom ett "en gång": han hade en hustru, för och med vilken han skrev allt. Hon dog, och sedan dess var Andrejev en man, som rotlös drev omkring i livet: han älskades av kvinnorna, han hängav sig åt ett utsökt artistiskt excentteri i kläddräkt och levnadsvanor — f. ö. lät han åt eftervärlden filma nästan hela sitt dagliga liv — han beundrades var han drog fram, men i hans hjärta bodde hemlöshetens fasa. — Med den kvinna, som nu överlevde honom, en vacker f. d. skådespelerska, var han förenad i sitt tredje äktenskap.

Andrejevs sista budskap till Europa kallade han "SOS" — den trådlösa ångestsignalen: "Rädda oss, vi drunkna!" Det manar fram bilden av Ryssland som ett skepp, vilket håller på att gå under i vågorna. Och dock, den som lärt sig älska Rysslands två stora diktare och förkunnare, Tolstoj och Dostojevski, vilka visste allt om jorden och förkunnade himlen — griper honom icke inför själva denna syn, aningen om ett under, som kan ske och måhända ske blott i "det heliga Ryssland": att det ur mörker och förkrosselse kan vakna till ljus, att vågorna kunna lägga sig: "I klenetrogna, varför rådens I?"